

SPRÁVA Z VÝSKUMU KOMISÁRA
PRE DETI

NÁZORY DETÍ 2022

Bratislava, 10. marec 2023

OBSAH

1	ÚVODNÉ SLOVO KOMISÁRA PRE DETI	1
2	ZISŤOVANIE NÁZOROV DETÍ A USKUTOČNOVANIE VÝSKUMOV KOMISÁROM PRE DETI Z POHLĎADU DOHOVORU A LEGISLATÍVY SR ...	3
3	METÓDY	7
3.1	Charakteristika výskumného nástroja	7
3.2	Zber dát	8
3.3	Základný a výberový súbor	8
3.4	Spracovanie zozbieraných dát	9
3.5	Základná charakteristika vzorky	11
4	VÝSLEDKY	14
4.1	Pocit bezpečia	14
4.2	Dôležitosť osôb	17
4.3	Dôvera voči osobám	20
4.4	Pocit strachu	23
4.5	Vnímané ohrozenia detí vo všeobecnosti	26
4.6	Ak by mohli, deti by najradšej zmenili	29
4.7	Čo je pre deti dôležité	31
4.8	S čím sú deti spokojné	33
4.9	Prežívanie emócií	37
4.10	Koľko času za deň strávia deti	39
4.11	Prospech detí v škole	41
5	DISKUSIA	42
6	ZÁVER - Prioritné oblasti napĺňania Dohovoru vyplývajúce z výskumu ako základ pre činnosť komisára pre deti	49
	DOLEŽITÉ DOKUMENTY	51
	ZOZNAM TABULIEK	52
	ZOZNAM GRAFOV	53
	POUŽITÁ LITERATÚRA	54
	PRÍLOHA - DOTAZNÍK	57

1 ÚVODNÉ SLOVO KOMISÁRA PRE DETI

„Najviac som v detstve nenávidel, keď chodili do našej rozhádanej rodiny sociálni pracovníci a iní odborníci riešiť našu situáciu, keď rozhodovali o nás deťoch a nás nechcel nikto vypočuť. Zavreli sa do kuchyne a vôbec ich nezaujímalo, čo si my o tom myslíme, čo navrhujeme, aký máme názor na to, čo treba urobiť...“ túto vetu som často počúval počas mnohých rozhovoroch s „domovákmi“ počas môjho 33 ročného pôsobenia medzi nimi.

Čo si naozaj myslia deti, čo ich trápi, čoho sa boja, komu dôverujú, čo by chceli zmeniť, ako sa cítia, čomu venujú svoj čas. Toto sú otázky, ktoré si kladiem od mojej prvej návštevy v detskom domove v roku 1987. Osobitne ma vždy zaujímal názor detí, ktoré žili, nie svojou vinou v komplikovaných životných situáciách, s rodičmi, ktorí nevedeli naplniť ich potreby alebo dokonca boli od týchto rodičov odlúčené. Počúvanie týchto detí veľmi často výrazne zmenilo môj názor na to, ako im pomôcť, na to, čo treba urobiť, aby sme im skutočne pomohli. Keď deti nepočúvame, riskujeme, že im nepomôžeme v tom, čo skutočne potrebujú, že urobíme niečo, čo oni nepotrebujú alebo niečo, čo im dokonca poškodí. Riskujeme, že ich budeme „krmiť, keď sú smutné a hladkať keď sú hladné“.

Osobitný význam pre mňa nadobudlo počúvanie detí po založení svojpomocnej iniciatívy mladých dospelých z detských domovov v rámci Úsmevu ako dar - „domováci domovákmi“. Členovia tejto iniciatívy formulovali riešenia a nápady pomoci pre ostatné deti na základe rozhovorov s nimi a na základe vlastnej životnej skúsenosti. Po desiatich rokoch fungovania tejto iniciatívy môžem povedať, že okrem toho, že pomohla veľkému množstvu detí, ovplyvnila aj myslenie profesionálov v ich pohľade na problémy detí mimo rodiny. Išlo to tak ďaleko, že členovia tejto iniciatívy pracujú ako vychovávatelia či sociálni pracovníci. Jeden z nich je dokonca riaditeľom Centra pre deti a rodiny v Nepaloch.

Myšlienkou urobiť výskum detských názorov som sa zaoberal hneď od svojho zvolenia za komisára pre deti (komisár), ktoré bolo 25. 5. 2022. Vedel som, že nedokážem vytvoriť program ochrany detských práv bez toho, aby som poznal ich názory. Z podávaných podnetov na Úrad komisára pre deti vieme, že nie všetky deti dostávajú priestor na vyjadrenie svojich názorov. Veľmi výrazne ma v mojom uvažovaní posilnilo

aj zakladacie stretnutie parlamentu detí a mládeže v októbri minulého 2022. Zúčastnení potvrdili, ako málo sú vypočutí, ako málo sa zohľadňujú ich názory, najmä v zložitých situáciách. Aj besedy s deťmi na základných a stredných školách, ktoré som za minulý rok absolvoval jasne poukázali na dôležitosť komunikácie a dialógu medzi deťmi a dospelými.

Som vďačný všetkým nižšie menovaným jednotlivcom aj inštitúciám, ako aj mojim kolegom z úradu komisára za to, že sa za minimálnych finančných nákladov výskum zrealizoval a priniesol dôležité pohľady zo sveta detí. Pomohli nám formulovať priority na celé obdobie ako aj konkrétne programy a projekty na pomoc deťom a mladým, na obhajobu ich práv a kritéria ich najlepšieho záujmu.

Na koniec tohoto úvodu mi dovoľte dôležitú poznámku. Podľa pomenovania odborníkov je podľa svojho charakteru náš výskum deskriptívny. Popisuje veci, ale nepomenováva príčiny. Popisuje názory a približuje nám svet detí a mládeže, ale nehovorí, prečo si to myslia. Poukazuje na možné rozdiely v ich názoroch podľa prostredia v akom žijú, ale nehodnotí, čo je lepšie alebo horšie. Výskum slúžil na lepšie poznanie sveta detí a bude slúžiť ako základ pre stanovenie priorít našej práce pre najbližšie obdobie.

Ak chceme vedieť o názoroch detí a príčinách ich názorov viac, musíme s nimi častejšie komunikovať. Tento náš výskum bude pokračovať. Spoločnými silami chceme prispieť k tomu, aby pojem z Dohovoru o právach dieťaťa - „detská participácia“ bol prakticky zahrnutý do ich každodenného života.

2 ZISŤOVANIE NÁZOROV DETÍ A USKUTOČNOVANIE VÝSKUMOV KOMISÁROM PRE DETI Z POHLADU DOHOVORU A LEGISLATÍVY SR

Podľa Zákona č.176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len “zákon o komisárovi pre deti”) osobitne podľa ustanovenia § 4 ods. 1 písm. c) komisár pre deti presadzuje záujmy detí v spoločnosti, spolupracuje s deťmi priamo, konzultuje s deťmi veci, ktoré sa ich týkajú, skúma názory detí a podporuje ich záujem o verejné otázky.

Právo dieťaťa na vypočutie a prihliadanie k jeho názoru je ústrednou požiadavkou *Dohovoru o právach dieťaťa (ďalej „Dohovor“)*, ktorý pokrýva ochranu práv dieťaťa v dôležitých oblastiach jeho života: v rodine, zdravotnej starostlivosti a sociálnych službách, vzdelávaní a spravodlivosti. Za dieťa sa podľa Dohovoru o právach dieťaťa považuje každá ľudská bytosť mladšia ako 18 rokov.

Článok 3 Dohovoru ustanovuje, že záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akejkolvek činnosti týkajúcej sa detí, uskutočňovanej verejnými alebo súkromnými zariadeniami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi. Záujem dieťaťa je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú.

Pri určovaní a posudzovaní záujmu maloletého dieťaťa sa zohľadňuje najmä

- a) úroveň starostlivosti o dieťa,
- b) bezpečie dieťaťa, ako aj bezpečie a stabilita prostredia, v ktorom sa dieťa zdržiava,
- c) ochrana dôstojnosti, ako aj duševného, telesného a citového vývinu dieťaťa,
- d) okolnosti, ktoré súvisia so zdravotným stavom dieťaťa alebo s jeho zdravotným postihnutím,
- e) ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do jeho dôstojnosti a zásahmi do duševnej, telesnej a citovej integrity osoby, ktorá je dieťaťu blízkou osobou,
- f) podmienky na zachovanie identity dieťaťa a na rozvoj jeho schopností a vlôh,
- g) názor dieťaťa a jeho možné vystavenie konfliktu lojality a následnému pocitu viny,

- h) podmienky na vytváranie a rozvoj vzťahových väzieb s obidvomi rodičmi, súrodencami a s inými blízkymi osobami,
- i) využitie možných prostriedkov na zachovanie rodinného prostredia dieťaťa, ak sa zvažuje zásah do rodičovských práv a povinností.

Maloleté dieťa, ktoré je schopné s ohľadom na svoj vek a rozumovú vyspelosť vyjadriť samostatne svoj názor, má právo vyjadrovať ho slobodne vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú, čo je podporené v **článku 12 Dohovoru, v zmysle ktorého štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia zabezpečiť dieťaťu, ktoré je schopné formulovať svoje vlastné názory, právo slobodne sa vyjadrovať vo všetkých záležitostiach, ktoré sa ho dotýkajú, pričom názorom detí sa musí venovať primeraná pozornosť zodpovedajúca ich veku a úrovni.**

Článok 13 Dohovoru ustanovuje, že dieťaťa má právo na slobodu prejavu. Toto právo zahŕňa slobodu vyhľadávať, prijímať a rozširovať informácie každého druhu bez ohľadu na hranice, či už ústne, písomne alebo tlačou, prostredníctvom umenia alebo inými prostriedkami podľa voľby dieťaťa. Výkon tohto práva môže podliehať určitým obmedzeniam, avšak tieto obmedzenia môžu byť iba také, aké ustanoví zákon a ktoré sú nevyhnutne potrebné

- pre rešpektovanie práv alebo povesti iných,
- pre ochranu národnej bezpečnosti alebo verejného poriadku, verejného zdravia alebo morálky.

Článok 16 Dohovoru ustanovuje, že dieťa má právo na rodinný život. Podľa Dohovoru deti, ktoré si vyžadujú vzhľadom na svoju zraniteľnosť adekvátnu starostlivosť, podporu a ochranu, by ju mali dostávať primárne v rodine a v odôvodnených prípadoch v náhradnom rodinnom prostredí.

Článok 7 Dohovoru ustanovuje, že dieťa má právo na starostlivosť zo strany rodičov. Rodičia a iné osoby, ktoré majú dieťa v starostlivosti, sú povinní v rámci svojich schopností a finančných možností zabezpečiť dieťaťu výživu a jeho všestranný vývoj. Pod blahom dieťaťa rozumieme základné materiálne, vzdelávacie, telesné i emocionálne potreby, ako i potrebu lásky a bezpečia. Rovnako sem zaraďujeme i potrebu ochrany dieťaťa pred všetkými formami násilia telesného i duševného, pred zneužívaním, šikanovaním, sexuálnym násilím, ponižujúcim zaobchádzaním, vykorisťovaním, pred

drogami, ozbrojeným konfliktom a pod., a to nielen v rozhodnom čase, teda v čase, kedy sa rozhoduje o právach týkajúcich sa dieťaťa, ale i s ohľadom na možné následky v budúcnosti.

Článok 9 Dohovoru ustanovuje, že dieťa nemôže byť oddelené od svojich rodičov proti ich vôli, okrem prípadov, keď príslušné úrady na základe súdneho rozhodnutia a v súlade s platným právom a v príslušnom jednaní určia, že takéto oddelenie je potrebné v najlepšom záujme dieťaťa. Ak predsa dôjde k oddeleniu dieťaťa od jedného alebo oboch rodičov, má dieťa právo: „...na pravidelné udržiavanie osobných vzťahov a priamych stykov s obidvoma svojimi rodičmi, ak to nie je v rozpore s jeho najlepším záujmom“.

Podľa čl. 41 zákona č. 460/1992 Zb., Ústava Slovenskej republiky je manželstvo jedinečný zväzok medzi mužom a ženou. Slovenská republika manželstvo všestranne chráni a napomáha jeho dobru. Manželstvo, rodičovstvo a rodina sú pod ochranou zákona. Zaručuje sa osobitná ochrana detí a mladistvých. V uvedenom článku je vymedzený rámec ústavnej ochrany manželstva, rodiny a rodičovstva.

Základné zásady rodinného práva sú vymedzené v zákone č. 36/2005 Z. z. Zákone o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“).

V článkoch 1 až 5 základných zásad zákona je ustanovené, že rodičovstvo je poslaním ženy a muža. Spoločnosť uznáva, že pre všestranný a harmonický vývin dieťaťa je najvhodnejšie stabilné prostredie rodiny tvorenej otcom a matkou dieťaťa. Spoločnosť poskytuje rodičovstvu nielen svoju ochranu, ale aj potrebnú starostlivosť, najmä hmotnou podporou rodičov a pomocou pri výkone rodičovských práv a povinností. Manžel a manželka sú si rovní v právach a povinnostiach. Hlavným účelom manželstva je založenie rodiny a riadna výchova detí. Rodina založená manželstvom je základnou bunkou spoločnosti. Spoločnosť všetky formy rodiny všestranne chráni. Všetci členovia rodiny majú povinnosť vzájomne si pomáhať a podľa svojich schopností a možností zabezpečovať zvyšovanie hmotnej a kultúrnej úrovne rodiny. Rodičia majú právo vychovávať deti v zhode s vlastným náboženským a filozofickým presvedčením a povinnosť zabezpečiť rodine pokojné a bezpečné prostredie. Rodičovské práva

a povinnosti patria obom rodičom. Záujem maloletého dieťaťa je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú.

Výskumná činnosť komisára má oporu v ustanovení § 4 ods. 1 písm. b) zákona č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti, kde je taxatívne uvedená okrem iného aj monitorovacia činnosť dodržiavania práv dieťaťa najmä vykonávaním nezávislého zisťovania plnenia záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná, a uskutočňovaním výskumov a prieskumov na sledovanie stavu a vývoja v oblasti práv detí.

3 METÓDY

Výskumný dizajn v podobe kvantitatívneho deskriptívneho výskumu na reprezentatívnej vzorke bol zvolený so zámerom získať výsledky zovšeobecňovať na sledovanú populáciu detí v Slovenskej republike so štandardnými parametrami štatistickej pravdepodobnosti. Výber a rozpracovanie skúmaných javov na základe odbornej teoretickej a empirickej literatúry boli predmetom pracovných stretnutí v mesiacoch júl – september 2022. Úrad komisára pre deti spolu s odborníkmi z nižšie uvedených inštitúcií formulovali podobu konkrétnych otázok pre deti siedmich ročníkov základných škôl a druhých ročníkov osemročných gymnázií, pre ktorých bol za najvhodnejšiu techniku zberu odpovedí (z hľadiska rozsahu výskumného súboru, časovej efektivity, zabezpečenia anonymity respondentov a štandardnosti podnetovej situácie, ktorá zabezpečovala porovnateľnosť odpovedí a iné) zvolený elektronický dotazník. Kvalitatívne výskumné metódy boli použité v obmedzenej miere počas rozhovorov so žiakmi 7. ročníkov a v predvýskume v rámci testovania zrozumiteľnosti dotazníka a diskusie ohľadne adekvátnych otázok a podotázok reflektujúcich aktuálne vnímanie detí.

3.1 Charakteristika výskumného nástroja

Pre adekvátne pokrytie indikátorov skúmaných javov v realizovanom výskume bol dotazník zostavený z otázok a možnosti podotázok, ktoré sa opierali o spracované teoretické, empirické a metodologické poznatky z odborných štúdií členmi odborného tímu, ktoré boli zamerané na podobné výskumné ciele. Otázky v dotazníku ponúkali respondentom možnosť odpovedať v podobe série konkrétnych ponúkaných odpovedí a otvorenej odpovede s možnosťou vpisovať vlastnú odpoveď, pričom tie boli vo väčšine prípadov zaznamenávané v rámci rozsahu Likertovej škály (bez stredového variantu) – určite áno, skôr áno, skôr nie, určite nie + netýka sa ma. Na sledovanie emočného prežívania respondentov v priebehu posledných dvoch týždňov sme použili štandardizovaný súbor otázok z dotazníka PANAS, obsahujúci škály pozitívnych a negatívnych emócií (Positive and Negative Affect Schedule – PANAS, Watson et al., 1988). Pozostáva z dvoch škál – pozitívnej afektivity (PA) a negatívnej afektivity (NA). V záverečnej časti dotazníka boli umiestnené socio-demografické otázky, ako napr. vek, pohlavie, kraj, či zloženie spoločnej domácnosti, v ktorej deti žijú. Aby bola pre deti otázka týkajúca sa spoločnej domácnosti zrozumiteľná a vedeli na ňu odpovedať, pýtali sme sa ich pomocou otázky s viacnásobnou odpoveďou, s kým žijú spoločne v jednej

domácnosti, pričom mohli uvádzať konkrétne osoby (viď dotazník v prílohe správy). Elektronický dotazník obsahoval 18 otázok a zaznamenával celkovo 163 premenných.

3.2 Zber dát

Zber dát prebiehal v termíne od 13.10. do 28.11.2022, prostredníctvom elektronických dotazníkov, pričom deti vyplňali dotazníky samostatne počas vyučovania vybranej triedy po krátkom inštruktážnom vstupe školeného anketára. Anketár tiež vysvetľoval nejasnosti, na ktoré sa prípadne deti počas zberu dát pýtali, avšak v takom rozsahu, aby boli podané inštrukcie dostatočné a súčasne zachovali štandardnosť podnetovej situácie pri zbere dát. Postup prác pri vyplňaní dotazníka žiakmi cieľovej skupiny bol dohodnutý na školách pomocou zabezpečenia počítačovej techniky a sieťových pripojení na vyučovacích hodinách, ktorých obsah súvisí s problematikou prehlbovania vedomostí z oblasti práv a povinností detí. Pri vopred nahlásených špecifických situáciách na šiestich základných školách, pri ktorých nebol možný zber prostredníctvom elektronického dotazníka, boli žiakom distribuované dotazníky v tlačenej podobe. Odpovede na elektronický dotazník boli ihneď zaznamenávané na server, pričom bolo možné v reálnom čase sledovať trvanie jednotlivých zberov v triedach a počet respondentov, ktorí dotazník práve vyplňajú. Vďaka záznamom dát zo všetkých zberov bolo tiež možné priebežne počas obdobia terénneho zberu dát sledovať rozsah a štruktúru zbieranej vzorky.

3.3 Základný a výberový súbor

Z celkového počtu 51 743 žiakov 7. ročníkov evidovaných k 15. 9. 2022 v štatistickej ročenke Ministerstva školstva, vedy výskumu a športu SR sme na základe kvótného výberu (bližšie charakteristiky a zoznam škôl zodpovedajúcim požiadavkám kvót podľa kraja, veľkosti obce, pohlavia, či druhu školy... boli dodané spolupracujúcou inštitúciou IVPR - Inštitút pre výskum práce a rodiny) dosiahli reprezentatívnu vzorku pre populáciu žiakov 7. ročníkov na Slovensku (súčasťou vzorky sú aj žiaci 2. ročníkov osemročných gymnázií, v texte uvádzame „žiaci siedmich ročníkov“), celkovo 1296 žiakov.

Na základe zadaných ukazovateľov na výber škôl a konkrétnych ročníkov (a aj konkrétnej triedy tam, kde je viac siedmich ročníkov, napr. A,B,C.) komisár pre deti písomne oslovil riaditeľov škôl na spoluprácu pri realizácii reprezentatívneho výskumu. Zo 62 oslovených škôl sa do výskumu zapojilo 58 škôl. V súlade s definovanými podielmi v kvótnom výbere boli doplnené štyri školy a vzhľadom na nižšiu návratnosť vyplnených dotazníkov

z dôvodu vyššej chorobnosti žiakov bolo do počtu škôl dodatočne zaradených ďalších päť škôl (58+4+5). Zo 67 škôl sme v ôsmich školách zber dát realizovali kombinovane (časť elektronicky a časť v tlačenej forme) a v šiestich školách len vyplnenie tlačeného dotazníka a následne vloženie dát do štatistického programu. Uvedenú aktivitu realizovali študenti denného alebo doktorandského štúdia z uvádzaných vysokých škôl prípadne univerzít a zamestnanci Úradu komisára pre deti následne po inštrukcii.

Pri realizácii prác spojených s vyplňaním dotazníka sme splnili nasledujúce požiadavky riaditeľov, prípadne zákonných zástupcov žiakov:

1. informované súhlasy zákonných zástupcov k vyplneniu dotazníka spracované Úradom komisára pre deti ,
2. informované súhlasy zákonných zástupcov k vyplneniu dotazníka spracované školou,
3. získavanie informovaných súhlasov zákonných zástupcov k vyplneniu dotazníka z marginalizovaných rómskych komunít.

Touto cestou vyjadrujeme poďakovanie riaditeľom škôl, ktorí boli veľkou podporou pri získavaní súhlasov. Taktiež ďakujeme regionálnym štruktúram v Košiciach Úradu splnomocnenca vlády pre rómske komunity, ktorí nám prostredníctvom regionálnych koordinátorov pomohli vo Východoslovenskom kraji so získavaním súhlasov z dvoch marginalizovaných rómskych komunít.

3.4 Spracovanie zozbieraných dát

Všetky zozbierané dáta boli po ukončení zberu agregované a následne prekontrolované. V rámci prvostupňového triedenia dát boli sledované charakteristiky polohy a variability a podrobné frekvenčné tabuľky. Pre lepšiu zrozumiteľnosť boli výsledky prezentované v podobe grafov – v rôznych typoch podľa charakteru dát. Odpovede z dotazníka PANAS pre sledovanie emočného prežívania respondentov sme spracovali podľa vyhodnocovacieho kľúča, ktorý sa aplikuje pre správne vyhodnotenie tohto štandardizovaného psychologického dotazníka. Naviac sme tak získali nové premenné, ktoré sledovali celkovú prítomnosť pozitívnych a negatívnych emócií u žiakov 7. ročníkov – v podobe číselných sumačných indexov.

Aj odpovede z ostatných otázok, ktoré boli tvorené „súbormi“ možností odpovedí s variantmi Likertovej škály, sme spracovali do podoby sumačných indexov pre komplexnejšie vyhodnotenie dát, pričom odpoveď „netýka sa“ bola pri tvorbe indexov ignorovaná. Týmto spôsobom sme vytvorili nasledovné indexy: celkový index bezpečia

(12 položiek: o1a-o1l), index bezpečia v najbližšej rodine (3 položky: o1a,o1b,o1c), index bezpečia v celej rodine (5 položiek: o1a,o1b,o1c,o1f,o1g), index bezpečia s rovesníkmi (4 položky: o1d,o1e,o1h,o1i), index bezpečia - rodina + rovesníci (9 položiek: o1a-o1i), index strachu (14 položiek: o2a-o2n), index dôležitosti osôb (10 položiek: o3a-o3j), index dôležitosti celej rodiny (5 položiek: o3a,o3b,o3c,o3g,o3h), index dôležitosti najbližšej rodiny (3 položky: o3a,o3b,o3c,), index dôležitosti blízkych osôb (7 položiek: o3a,o3b,o3c,o3d,o3e,o3g,o3h), index dôležitosti vecí (10 položiek o4a-o4j), index dôvery (10 položiek: o5a-o5l), index dôvery celej rodine (5 položiek: o5a,o5b,o5c,o5g,o5h), index dôvery v najbližšej rodine (3 položky: o5a,o5b,o5c,) index dôvery blízkym osobám (7 položiek: o5a,o5b,o5c,o5d,o5e,o5g,o5h), index vnímania hrozieb (13 položiek: o6a-o6m), index potreby zmien (12 položiek: o7a-o7l), index spokojnosti celkovej (14 položiek: o8a-o8n), celkový kumulatívny počet hodín strávených pred obrazovkou (3 položky: o18c,o18d,o18e) – pre lepšiu orientáciu treba porovnať s otázkami v prílohe správy.

Pri analýzach v rámci druhostupňového triedenia, sme mali záujem preveriť odpovede detí a sledovať rozdiely podľa základných socio-demografických kategórií, medzi nimi napr. na základe pohlavia, kraja, veľkosti obce, či zloženia rodín, resp. domácnosti, v ktorých žiaci žijú. Pri sledovaní rozdielov medzi uvedenými kategóriami žiakov sme aplikovali nasledovné testy: t-test, ANOVA test, chi2 test. Pre testovanie vzťahov medzi premennými sme na základe charakteru dát sledovali hodnoty Cramerovho V. Pearsonovho korelačného koeficientu, resp. Spearmanovho korelačného koeficientu. Pri slovnej interpretácii vypočítaných koeficientov sme sa inšpirovali odbornými textami štatistickej interpretácie sociálno-vedných dát, ako to napr. vidno v nižšie uvedenej tabuľke.

Tabuľka č.1: Interpretácie hodnôt korelačného koeficientu (P. Mareš, L. Rabušic, P. Soukup: 2015)

Hodnota korelácie	Interpretácia súvislostí
0,01 – 0,09	triviálna, žiadna
0,10 – 0,29	nízka až stredná
0,30 – 0,49	stredná až silná
0,50 – 0,69	silná až veľmi silná
0,70 – 0,89	veľmi silná
0,90 – 0,99	takmer perfektná

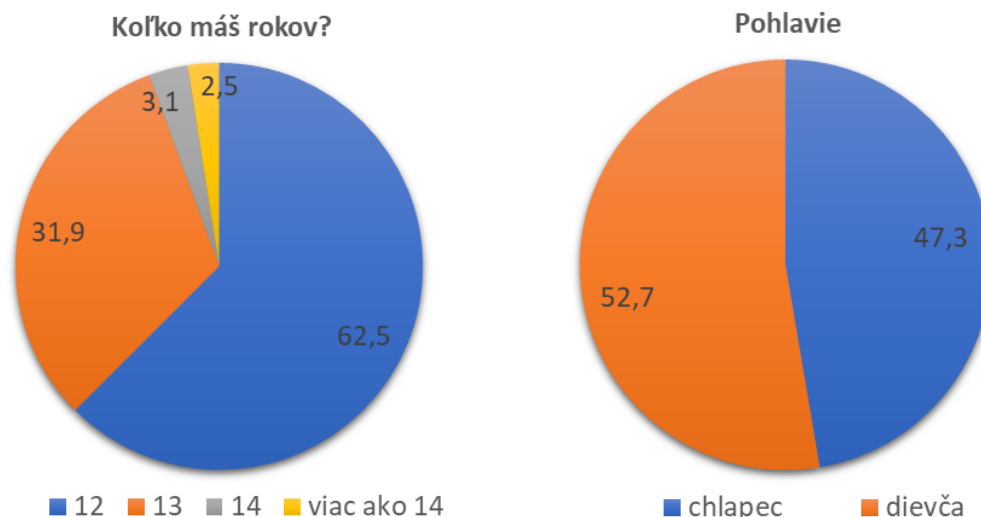
Reprezentatívneho výskumu sa menovite zúčastnili odborníci z oblasti psychológie, pedagogiky, sociológie, sociálnej práce, výskumu a vysokoškolské autority:

1. doc. PhDr. Markéta Rusnáková, PhD., univerzitná profesorka, prorektorka, Katolícka univerzita v Ružomberku (KU)
2. doc. PhDr. Mária Dėdov, PhD., prodekanka, Trnavsk univerzita v Trnave (TRUNI), Filozofick fakulta
3. Mgr. Martin Fero, PhD., vysokoškolsk učitel', Katedra sociológie, TRUNI, Filozofick fakulta
4. prof. PhDr. Jozef Matulník, PhD., MPH, Vysok škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave, n.o.
5. MUDr. Roman Joch, riaditel', Inštitút pre výskum práce a rodiny

3.5 Zkladn charakteristika vzorky

Vzorku žiakov vybraných kvtnym výberom tvorili z výraznej časti (62,5%) iaci, ktorí mali 12 rokov, druhou najvešou skupinou (31,9%) boli 13-roni žiaci a zvyšn časť tvorili žiaci, ktorí mali 14 rokov (3,1%) a viac než 14 rokov (2,5%), prchom 52,7% boli dievčatá a 47,3% chlapci.

Graf .1: Podiely respondentov podl'a veku a pohlavia

V najvýraznejšej miere boli vo vzorke zastpen žiaci žijúci v Prešovskom kraji (24,2%), za nimi nasledovali žiaci zo ilinskho kraja (15,7%), Bratislavského kraja (14,7%) a Košického kraja (12,7%). V Nitrianskom kraji ilo 9,8% žiakov, v Banskobystrickom kraji 8,1%, v Trnavskom kraji 8,7% a najmenej žiakov uviedlo bydlisko v Trenčianskom

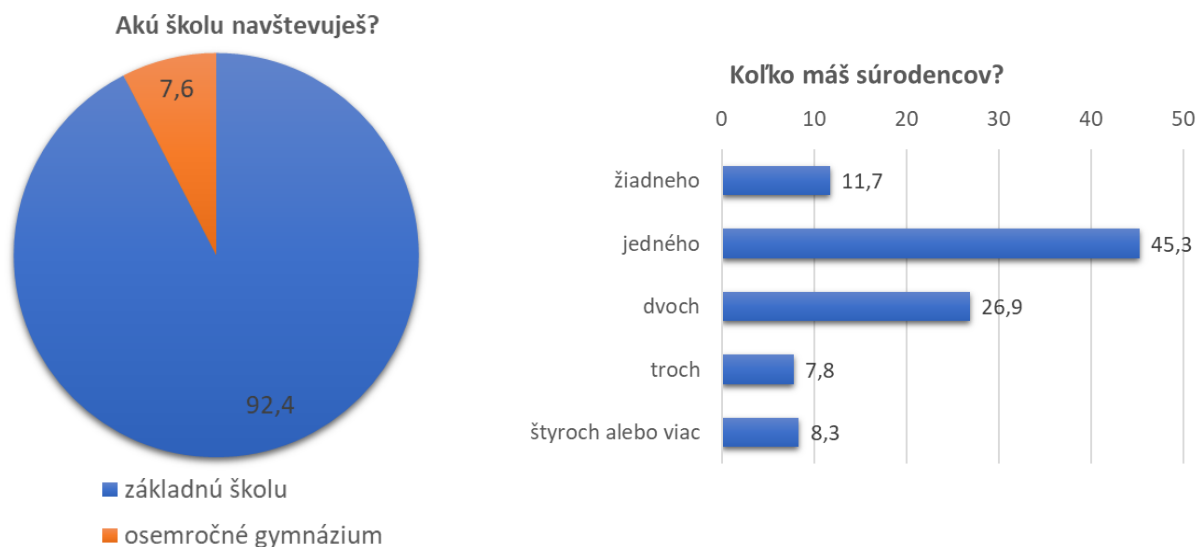
kraji (6%). Takmer tretina žiakov žila v obciach do 2000 obyvateľov a najmenej žiakov (8,4%) uviedlo bydlisko v obci s viac než 100 000 obyvateľmi.

Tabuľka č.2: Podiely a početnosti respondentov podľa kraja a veľkosti obce

	počet	%	valid. %		počet	%	validné %
Bratislavský	190	14,7	14,7	do 2 000	385	29,7	29,8
Trnavský kraj	113	8,7	8,7	2 000 - 4 999	210	16,2	16,3
Žilinský kraj	203	15,7	15,7	5 000 - 19 999	228	17,6	17,6
Trenčiansky	78	6,0	6,0	20 000 - 49 999	222	17,1	17,2
Nitriansky	126	9,7	9,8	50 000 - 99 999	139	10,7	10,8
Banskobystrický	105	8,1	8,1	100 000 a viac	108	8,3	8,4
Prešovský	313	24,2	24,2	spolu	1292	99,7	100,0
Košický	164	12,7	12,7	neodpovedalo	4	,3	
Spolu	1292	99,7	100,0	celkovo	1296	100,0	
neodpovedalo	4	,3					
celkovo	1296	100,0					

92,4% žiakov navštevovalo 7. ročník základných škôl a 7,6% 2.triedu osemročných gymnázií. 11,7% detí uviedlo, že nemá žiadneho súrodencu, pričom zvyšných 88,3% detí v najväčšej miere tvorili deti, ktoré uviedli, že majú jedného súrodencu (45,3%) a dvoch súrodencov (26,9%), pričom zvyšných 7,8% uviedlo troch súrodencov a 8,3% štyroch a viac súrodencov. 13,5% detí, ktoré uvádzajú, že majú súrodencu tento s ním nežije spolu v jednej domácnosti.

Graf č.2: Podiely respondentov podľa typu školy a počtu súrodencov

Viac než $\frac{3}{4}$ vzorky tvoria deti, ktoré žijú spolu so svojimi vlastnými rodičmi (77,5%) a 5% s jedným vlastným a jedným nevlastným rodičom, približne 13% žije s jedným rodičom bez ďalších príbuzných osôb (9,6%) alebo aj s iným príbuzným (3,1%). 1,2% detí uviedlo, že žije s inými príbuznými bez rodičov a 3,6% žiakov, že žije v náhradnej starostlivosti alebo v CDR.

Tabuľka č.3: Podiely a početnosti respondentov podľa zloženia rodiny

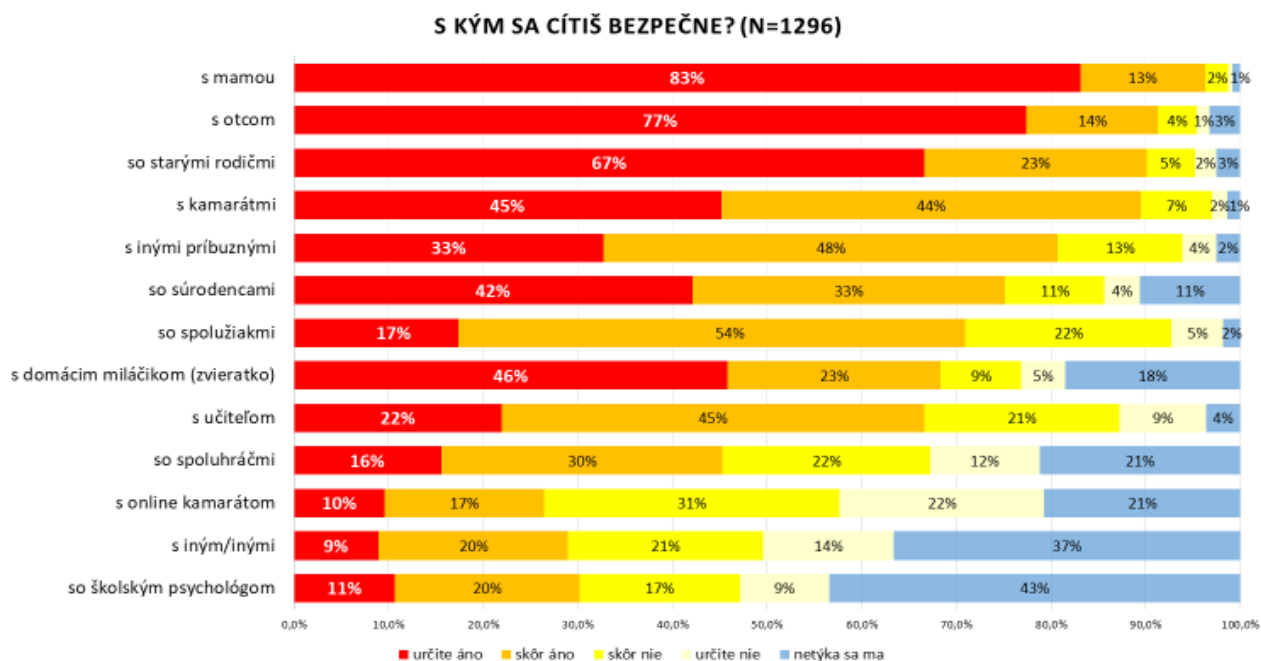
	počet	%	validné %
úplná rodina (vlastní rodičia)	988	76,2	77,5
úplná rodina (vlastný + nevlastný rodič)	64	4,9	5,0
sám rodič	122	9,4	9,6
rodič + iný/í príbuzný/í	40	3,1	3,1
iba starý/í rodič/rodičia alebo príbuzní	15	1,2	1,2
NS alebo CDR	46	3,5	3,6
Total	1275	98,4	100,0
Neodpovedalo	21	1,6	
Celkovo	1296	100,0	

4 VÝSLEDKY

4.1 Pocit bezpečia

Otázky zamerané na bezpečie v prítomnosti konkrétnych osôb, dôležitosť a dôvera voči blízkym osobám:

Graf č.3: Podiely odpovedí respondentov na otázku „S kým sa cítiš bezpečne?“

S kým sa cítiš bezpečne?

Osoby v rodine

1. s mamou 96% (83%+13%)
2. s otcom 91% (77%+14%)
3. so starými rodičmi 90% (67%+23%)
4. s inými príbuznými 81% (33%+48%)
5. so súrodencami 75% (42%+33%)

Osoby mimo rodiny

1. s kamarátmi 89% (45%+44%),
2. so spolužiakmi 71% (17%+54%)
3. s učiteľom 67% (22%+45%)
4. so spoluhráčmi 36% (16%+30%)
5. s online kamarátom 27% (10%+17%)

Okrem uvedených hodnôt a poradí odpovedí na túto otázku, vo výsledkoch zaujme aj relatívne vysoký podiel detí, ktoré uvádzajú, že sa cítia bezpečne spolu s domácim miláčikom, resp. zvieratkom 69% (46%+23%), pričom však 18% zo všetkých opýtaných detí uvádza, že sa ich tento variant odpovede netýka. Za zmienku stojí aj zistenie, že otázka, či sa cítia bezpečne so školským psychológom sa netýka 43% zo všetkých detí, pričom 31% (11%+20%) zo všetkých detí sa s ním cíti bezpečne, čo u tých detí, ktorých

sa tento variant odpovede týka predstavuje súhlasnú odpoveď u 53% (19%+34%) detí. V otvorených odpovediach detí na túto otázku sa jednoznačne, najčastejšie objavovala odpoveď s trénerom/trénerkou.

S otcom (Cramerovo $V=0,129$; $p<0,001$), ale aj so spoluhráčmi (Cramerovo $V=0,165$; $p<0,001$) sa chlapci cítia bezpečnejšie (otec=84%, spoluhráč=56%), v porovnaní s dievčatami (otec=79%, spoluhráč=35%). Naopak, dievčatá sa na rozdiel od chlapcov cítia bezpečnejšie s domácim miláčikom (74%, resp. 62% ; Cramerovo $V=0,120$; $p<0,01$), s kamarátkami (91%, resp. 88% ; Cramerovo $V=0,106$; $p<0,01$), či so súrodencami (78%, resp. 73%; Cramerovo $V=0,089$; $p<0,05$).

Tabuľka č.4: Skóre odpovedí (kde 1 je najvyššia miera bezpečia a 4 je najnižšia miera bezpečia) a početnosti respondentov „S kým sa cítiš bezpečne?“ podľa zloženia rodiny

zloženie rodiny		s mamou	s otcom	so súrodencami	so spolužiakmi	s kamarátkami	so starými rodičmi	s inými príbuznými	s online kamarátom	so spoluhráčmi s domácim miláčikom (zvieratko)	so školským psychológom	s učiteľom	s iným/inými	
úplná rodina (vlastní rodičia)	skóre	1,17	1,20	1,69	2,15	1,65	1,39	1,83	2,82	2,36	1,66	2,44	2,15	2,64
	N	985	985	906	971	979	969	967	762	773	809	544	955	617
úplná rodina (vlastný + nevlastný rodič)	skóre	1,27	1,45	2,04	2,20	1,58	1,45	2,11	2,74	2,35	1,78	2,63	2,37	2,63
	N	64	60	51	64	64	64	63	54	48	51	35	62	40
sám rodič	skóre	1,25	1,56	1,86	2,14	1,66	1,48	1,98	2,85	2,44	1,60	2,36	2,11	2,63
	N	118	100	100	116	116	114	113	98	93	97	75	115	76
rodič + iný/i príbuzný/i	skóre	1,18	1,73	2,00	2,40	1,77	1,32	2,00	2,91	2,63	1,81	2,30	2,44	2,63
	N	39	30	26	40	39	37	40	35	32	27	23	39	24
iba starý/i rodič/rodičia alebo príbuzní	skóre	1,69	1,83	1,46	2,07	1,53	1,47	1,67	2,54	2,23	1,58	2,22	1,87	2,33
	N	13	12	13	15	15	15	15	13	13	12	9	15	9
NS alebo CDR	skóre	1,24	1,47	1,85	2,24	1,77	1,71	2,23	2,75	2,29	1,56	2,81	2,77	2,41
	N	45	43	40	45	44	42	40	40	38	36	27	43	29

Podľa zloženia rodiny sa preukázali najväčšie rozdiely v odpovediach cítiť sa bezpečne s otcom (Cramerovo $V=0,161$; $p<0,001$), so školským psychológom (Cramerovo $V=0,113$; $p<0,05$), s mamou (Cramerovo $V=0,103$; $p<0,001$), s učiteľom (Cramerovo $V=0,098$; $p<0,01$) s inými príbuznými (Cramerovo $V=0,096$; $p<0,01$) a so súrodencami (Cramerovo $V=0,090$; $p<0,05$), pričom boli porovnávané len odpovede bez variantu „netýka sa ma“ medzi všetkými skupinami. Existujúce rozdiely možno sledovať aj vo vyššie uvedenej tabuľke č.4, kde pocit bezpečia je vyjadrený v hodnote skóre (ako priemer odpovedí), kde 1 je najvyššia miera bezpečia a 4 je najnižšia miera bezpečia.

Rozdiely v odpovediach detí podľa kraja nachádzame v pocite bezpečia s online kamarátom (Cramerovo $V=0,117$; $p<0,01$), so súrodencami (Cramerovo $V=0,099$; $p<0,05$). Rozdiely v odpovediach detí podľa veľkosti obce nachádzame len v pocite bezpečia so starými rodičmi (Cramerovo $V=0,087$; $p<0,05$)

Celkový pocit bezpečia v spoločnosti iných osôb (pocit bezpečia so všetkými osobami spolu) veľmi silne koreluje s celkovou vnímanou dôležitosťou osôb ($r=0,484$), stredne silno s dôležitosťou celej rodiny ($r=0,332$) a dôležitosťou najbližšej rodiny ($r=0,243$), stredne silno koreluje s celkovou dôverou voči všetkým osobám ($r=0,301$), voči celej rodine ($r=0,296$) a voči najbližšej rodine ($r=0,255$), menej silno koreluje s celkovou spokojnosťou ($r=0,236$) a s väčšou prevahou pozitívnych emócií ($r=0,145$). Veľmi slabé až zanedbateľné korelácie nachádzame s pocitom strachu, vnímania hrozieb a s potrebou zmien.

Celkový pocit bezpečia v spoločnosti členov najbližšej rodiny (v prítomnosti mamy, otca a súrodencov) veľmi silne koreluje s dôležitosťou najbližšej rodiny ($r=0,565$) a dôležitosťou celej rodiny ($r=0,526$), o niečo menej, stredne silno koreluje celkovou vnímanou dôležitosťou osôb ($r=0,270$), silno koreluje s celkovou dôverou voči najbližšej rodine ($r=0,466$) a celej rodine ($r=0,418$), o niečo menej, slabšie koreluje s dôverou voči všetkým osobám ($r=0,233$), stredne silno koreluje s celkovou spokojnosťou ($r=0,321$) a väčšou prevahou pozitívnych emócií ($r=0,280$). Veľmi slabé až zanedbateľné korelácie nachádzame s pocitom strachu, vnímania hrozieb a s potrebou zmien.

Celkový pocit bezpečia v spoločnosti rovesníkov veľmi silne koreluje s celkovou vnímanou dôležitosťou osôb ($r=0,458$), relatívne slabo koreluje s celkovou dôverou voči všetkým osobám ($r=0,218$) a ešte menej koreluje s celkovou spokojnosťou ($r=0,131$). Veľmi slabé až zanedbateľné korelácie nachádzame s prevahou pozitívnych emócií, pocitom strachu, vnímania hrozieb a s potrebou zmien.

Celkovo

Prežívanie vyššieho pocitu bezpečia u detí súvisí s dôverou voči osobám, najmä vo vzťahu k rodine (mama, otec, súrodenci) či širšej rodine. Pocit bezpečia tiež súvisí s prežívaním celkovej životnej spokojnosti.

Pocit bezpečia v rodine

Pocit bezpečia v rodine silne súvisí s dôležitosťou a dôverou voči osobám v najbližšej rodine. Zažívanie bezpečia je vo vzťahu s celkovou spokojnosťou so životom a prežívaním pozitívnych emócií u detí. Možno konštatovať, že deti prežívajúce bezpečie nežijú v pocite strachu, hrozby a potreby výrazných zmien v živote.

Celkový pocit bezpečia úzko súvisí s vnímanou podporou a záujmom od rodičov a od učiteľov.

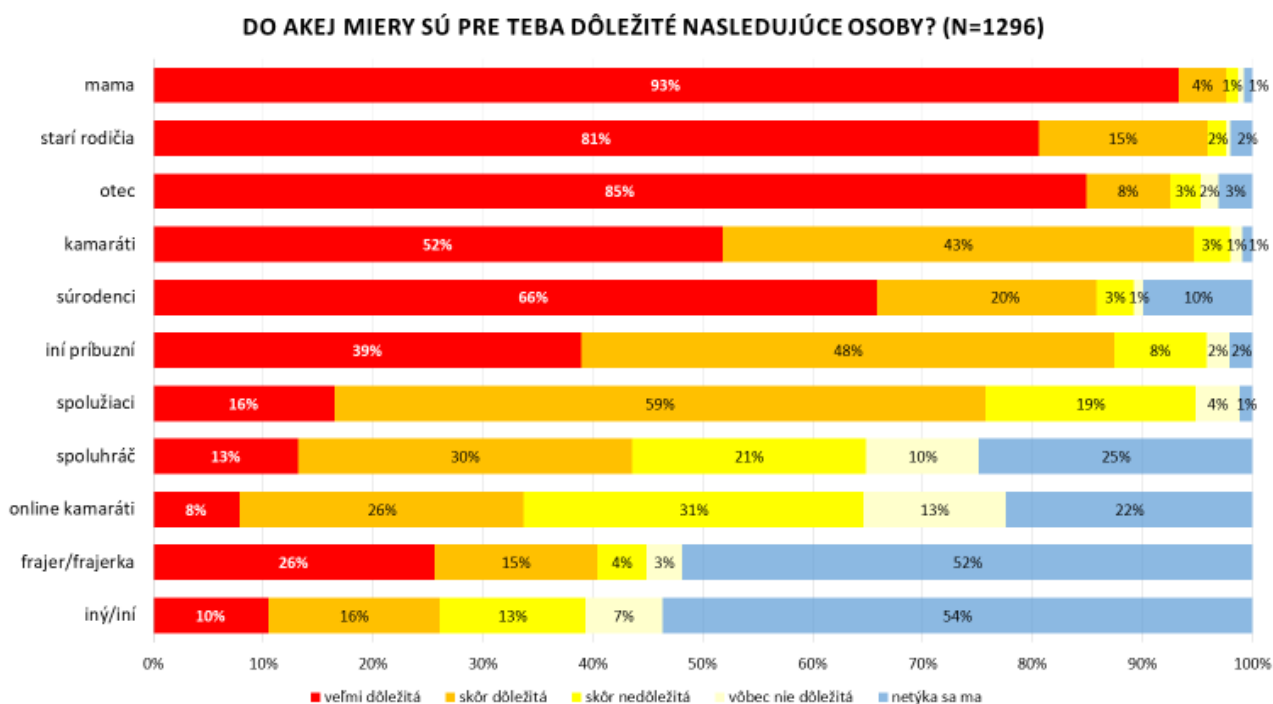
Pocit bezpečia v spoločnosti rovesníkov

Prežívanie pocitu bezpečia v spoločnosti rovesníkov málo súvisí s celkovou spokojnosťou so životom a prežívaním strachu a hrozieb.

Pocit bezpečia u detí je výrazne podmienený zažívaním pocitu bezpečia najmä v rodine.

4.2 Dôležitosť osôb

Graf č.4: Podiely odpovedí respondentov na otázku „Do akej miery sú pre Teba dôležité nasledujúce osoby?“

Do akej miery sú pre teba dôležité nasledujúce osoby?

Osoby v rodine	Osoby mimo rodiny
1. mama 97% (93%+4%)	1. kamaráti 97% (52%+43%)
2. starí rodičia 96% (81%+15%)	2. spolužiaci 75% (16%+59%)
3. otec 93% (85%+8%)	3. spoluhráči 43% (13%+30%)
4. súrodenci 86% (66%+20%)	4. frajer/frajerka 41% (26%+15%)
5. iní príbuzní 87% (39%+48%)	5. online kamaráti 34% (8%+26%)

Aj pri otázke dôležitosti osôb môžeme sledovať relatívne veľký podiel detí, ktoré na niektoré varianty odpovedí uviedli odpoveď „netýka sa ma“, ako napríklad pri možnosti „online kamarát“ (22%), „spoluhráč“ (25%), no predovšetkým pri možnosti „frajer/frajerka“ (52%), kde ak berieme do úvahy len tie deti, ktorých sa tento variant „týka“, tak pre nich je dôležitosť „fajera/frajerky“ veľmi vysoká 84% (53%+31%). Za zmienku tiež stojí pohľad na odpovede pri otvorenom variante tej otázky, kde medzi najčastejšie uvádzané osoby, ktoré deti považujú za dôležité môžeme sledovať odpovede „učiteľ/učiteľka“ alebo „tréner/trénerka“. Online kamaráti sú dôležití pre 34% detí (8%+26%), cíti sa pri nich bezpečne 27% detí (10%+17). Výrazne dôležitejší sú online kamaráti pre deti s negatívnymi emóciami, pričom by sa im tiež vo väčšej miere zdôverili. Je zaujímavé, že chlapci štatisticky viac považujú rodičov za dôležitejších než dievčatá, pričom rozdiel medzi nimi je väčší v prípade otca (Cramerovo $V=0,117$; $p<0,001$) a menší u mamy (Cramerovo $V=0,086$; $p<0,05$). Avšak, ešte väčší rozdiel v zmysle väčšej dôležitosti pre chlapcov, sledujeme v prípade dôležitosti spoluhráčov (Cramerovo $V=0,153$; $p<0,001$). Pre dievčatá sú štatisticky dôležitejšie kamarátky/kamaráti (Cramerovo $V=0,156$; $p<0,001$) a súrodenci (Cramerovo $V=0,097$; $p<0,05$), než pre chlapcov.

Podľa zloženia rodiny sa preukázali najväčšie rozdiely v odpovediach detí, kto je pre nich dôležitý u nasledujúcich osôb: otec (Cramerovo $V=0,208$; $p<0,001$), frajer/frajerka (Cramerovo $V=0,123$; $p<0,05$), mama (Cramerovo $V=0,115$; $p<0,001$), iní príbuzní (Cramerovo $V=0,110$; $p<0,001$), starí rodičia (Cramerovo $V=0,103$; $p<0,001$), súrodenci (Cramerovo $V=0,097$; $p<0,01$), či kamaráti (Cramerovo $V=0,095$; $p<0,01$), pričom boli porovnávané len odpovede bez variantu „netýka sa ma“ medzi všetkými skupinami. Existujúce rozdiely možno sledovať aj v nižšie uvedenej tabuľke č. 5, kde je dôležitosť osôb vyjadrená v hodnote skóre (ako priemer odpovedí), kde 1 najvyššia miera dôležitosti a 4= najnižšia miera dôležitosti.

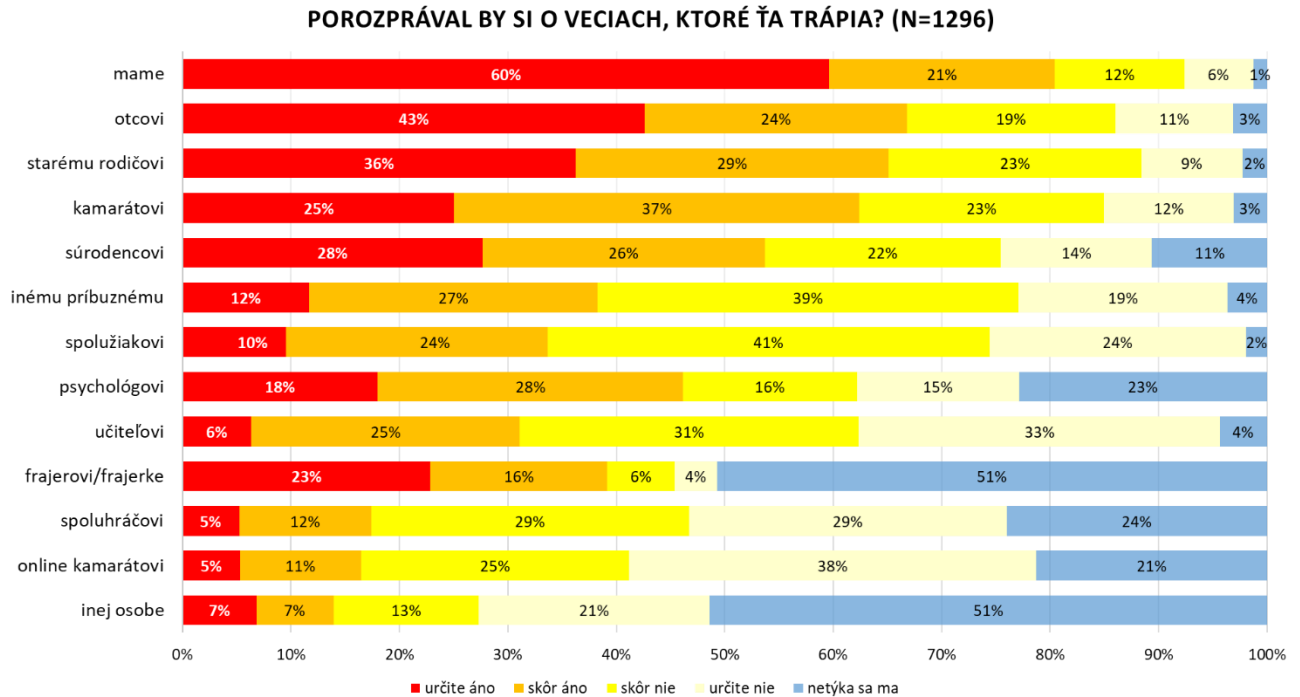
Tabuľka č.5: Skóre odpovedí (kde 1 je najvyššia miera dôležitosti a 4 je najnižšia miera dôležitosti) a početnosti respondentov na otázku „Do akej miery sú pre Teba dôležité nasledujúce osoby?“ podľa zloženia rodiny

		mama	otec	súrodenci	spolužiaci	kamaráti	frajer/frajerka	starí rodičia	iní príbuzní	online kamaráti	spoluhráč	iný/iní
zloženie rodiny	skóre											
	N											
úplná rodina (vlastní rodičia)	skóre	1,06	1,11	1,29	2,08	1,52	1,71	1,19	1,70	2,67	2,39	2,38
	N	987	986	909	979	978	461	972	972	762	740	458
úplná rodina (vlastný + nevlastný rodič)	skóre	1,11	1,45	1,36	2,08	1,44	1,47	1,23	1,73	2,51	2,29	2,13
	N	64	60	53	64	63	30	64	64	49	42	24
sám rodič	skóre	1,12	1,58	1,46	2,28	1,67	1,60	1,22	1,87	2,46	2,32	2,41
	N	119	104	103	121	120	62	116	114	89	84	54
rodič + iný/í príbuzný/í	skóre	1,05	1,70	1,46	2,31	1,55	2,25	1,18	1,76	2,61	2,52	2,41
	N	39	30	26	39	40	16	38	38	33	31	17
iba starý/í rodič/rodičia alebo príbuzní	skóre	1,33	1,75	1,23	2,14	1,57	2,14	1,00	1,67	2,79	2,23	2,50
	N	12	12	13	14	14	7	15	15	14	13	6
NS alebo CDR	skóre	1,19	1,29	1,54	2,12	1,59	1,73	1,56	2,24	2,38	2,28	2,19
	N	43	42	41	41	44	30	43	42	37	36	21

Rozdiely v odpovediach detí podľa kraja nachádzame v dôležitosti online kamarátov (Cramerovo $V=0,108$; $p<0,05$), súrodencov (Cramerovo $V=0,107$; $p<0,01$) a spolužiakov (Cramerovo $V=0,107$; $p<0,01$). Rozdiely v odpovediach detí podľa veľkosti obce nachádzame len v dôležitosti spolužiakov (Cramerovo $V=0,091$; $p<0,01$).

4.3 Dôvera voči osobám

Graf č.5: Podiely odpovedí respondentov na otázku „Porozprával by si o veciach, ktoré Ťa trápia?“

Komu by si porozprával o veciach, ktoré Ťa trápia?

Osoby v rodine

1. mame 81% (60%+21%)
2. otcovi 67% (43%+24%)
3. starému rodičovi 65% (36%+29%)
4. súrodencovi 54% (28%+26%)
5. inému príbuznému 39% (12%+27%)

Osoby mimo rodiny

1. kamarátovi 62% (25%+37%)
2. psychológovi 46% (6%+25%)
3. frajerovi/frajerke 39% (23%+16%)
4. spolužiakovi 34% (10%+24%)
5. učiteľovi 31% (6%+25%)

Podobne ako pri predchádzajúcich otázkach, aj pri tejto môžeme sledovať relatívne veľké podiely odpovedí „netýka sa ma“, v prípade možností porozprával by som o veciach, ktoré ma trápia: „frajerovi/frajerke“ (51%) alebo spoluhráčovi (24%), či psychológovi (23%). Ak však neuviedli odpoveď „netýka sa ma“ podiel detí, ktoré boli ochotné porozprávať o veciach, ktoré ich trápia psychológovi dosahoval hodnotu 60% (23%+37%).

Tak ako v predchádzajúcich otázkach (pocitu bezpečia...) sme sledovali rozdiely medzi chlapcami a dievčatami, v ochote porozprávať o veciach, ktoré deti trápia sledujeme ešte väčšie rozdiely, keď chlapci štatisticky výrazne viac než dievčatá sú ochotní sa zdôveriť otcovi (77%, resp. 58%; Cramerovo $V=0,217$; $p<0,001$), starému rodičovi (73%, resp. 58%; Cramerovo $V=0,183$; $p<0,001$), mame (85%, resp. 77%; Cramerovo $V=0,130$; $p<0,001$), či učiteľovi (36%, resp. 27%; Cramerovo $V=0,084$; $p<0,05$). Naopak, dievčatá by sa zdôverili viac kamarátovi/kamarátke (70%, resp. 54% chlapcov; Cramerovo $V=0,203$; $p<0,001$), či spolužiačke (37%, resp. 31%; Cramerovo $V=0,081$; $p<0,05$) než chlapci.

Podľa zloženia rodiny sa preukázali najväčšie rozdiely v odpovediach detí, komu by sa zdôverili s tým, čo ich trápi, u nasledujúcich osôb: otec (Cramerovo $V=0,129$; $p<0,001$), mama (Cramerovo $V=0,092$; $p<0,01$), iní príbuzní (Cramerovo $V=0,089$; $p<0,05$), pričom boli porovnávané len odpovede bez variantu „netýka sa ma“ medzi všetkými skupinami. Existujúce rozdiely možno sledovať aj v nižšie uvedenej tabuľke č.6, kde je ochota porozprávať o veciach, ktoré deti trápia sledovaným osobám je vyjadrená v hodnote skóre (ako priemer odpovedí), kde 1 najvyššia miera ochoty a 4= najnižšia miera ochoty sa zdôveriť.

Tabuľka č.6: Skóre odpovedí (kde 1 je najvyššia miera ochoty a 4 je najnižšia miera ochoty) a početnosti respondentov na otázku „Porozprával by si o veciach, ktoré Ťa trápia?“ podľa zloženia rodiny

zloženie rodiny		mame	otcovi	súrodencovi	spolužiakoví	kamarátovi	frajerovi/frajerke	starému rodičovi	inému príbuznému	online kamarátovi	spoluhráčovi	učiteľovi	psychológovi	inej osobe
úplná rodina (vlastní rodičia)	skóre	1,60	1,90	2,20	2,77	2,22	1,79	2,04	2,66	3,22	3,09	2,96	2,33	3,07
	N	983	982	905	972	955	364	969	955	771	743	952	743	472
úplná rodina (vlastný + nevlastný rodič)	skóre	1,88	2,40	2,56	2,89	2,25	1,89	2,08	2,73	3,16	3,07	3,02	2,58	3,00
	N	64	62	54	63	61	28	64	63	50	46	60	50	25
sám rodič	skóre	1,75	2,33	2,33	2,89	2,13	1,90	2,12	2,74	3,11	3,09	2,90	2,42	2,68
	N	117	102	99	115	117	62	117	113	90	88	110	103	56
rodič + iný/í príbuzný/í	skóre	1,59	2,35	2,58	3,05	2,36	1,93	2,03	2,87	3,26	3,19	3,10	2,53	2,67
	N	39	34	26	39	39	14	39	39	35	32	39	34	18
iba starý/í rodič/rodičia alebo príbuzní	skóre	1,67	2,00	1,83	2,67	2,33	1,00	1,93	2,80	2,92	2,92	2,67	2,17	2,89
	N	12	11	12	15	15	3	15	15	12	13	15	12	9
NS alebo CDR	skóre	2,16	2,13	2,55	2,95	2,38	2,07	2,38	2,84	3,03	3,08	3,13	2,48	3,00
	N	43	40	40	43	45	29	42	38	39	37	40	33	27

Rozdiely v odpovediach detí podľa kraja nachádzame v ochote porozprávať o veciach, ktoré ich trápia kamarátovi (Cramerovo $V=0,148$; $p<0,001$), učiteľovi (Cramerovo $V=0,106$; $p<0,01$), či súrodencovi (Cramerovo $V=0,103$; $p<0,05$),

Rozdiely v odpovediach detí podľa veľkosti obce nachádzame v ochote porozprávať o veciach, ktoré ich trápia psychologovi (Cramerovo $V=0,095$; $p<0,05$), otcovi (Cramerovo $V=0,089$; $p<0,05$), či spolužiakovi (Cramerovo $V=0,081$; $p<0,05$).

Celkový index dôvery (voči všetkým sledovaným osobám) stredne silno koreluje s celkovým indexom dôležitosti osôb ($r=0,338$), celkovým indexom spokojnosti ($r=0,339$) a celkovým indexom bezpečia ($r=0,301$), stredne silno tiež koreluje s prevahou pozitívnych emócií ($r=0,311$), o niečo menej koreluje s indexom dôležitosti rodiny ($r=0,210$) a širšej rodiny ($r=0,266$). Veľmi slabé až zanedbateľné korelácie nachádzame s indexom strachu, s indexom vnímania hrozieb a s potrebou zmien. Celkový index dôvery voči členom najbližšej rodiny (mama, otec a súrodenci) relatívne silno koreluje s indexom bezpečia v užšej rodine ($r=0,466$) a indexom bezpečia v širšej rodine ($r=0,440$), tiež relatívne silno koreluje s indexom dôležitosti rodiny ($r=0,426$), stredne silno koreluje s indexom celkovej spokojnosti detí ($r=0,381$), stredne silno tiež koreluje s prevahou pozitívnych emócií ($r=0,376$). Veľmi slabé až zanedbateľné korelácie nachádzame s indexom strachu, s indexom vnímania hrozieb a s potrebou zmien.

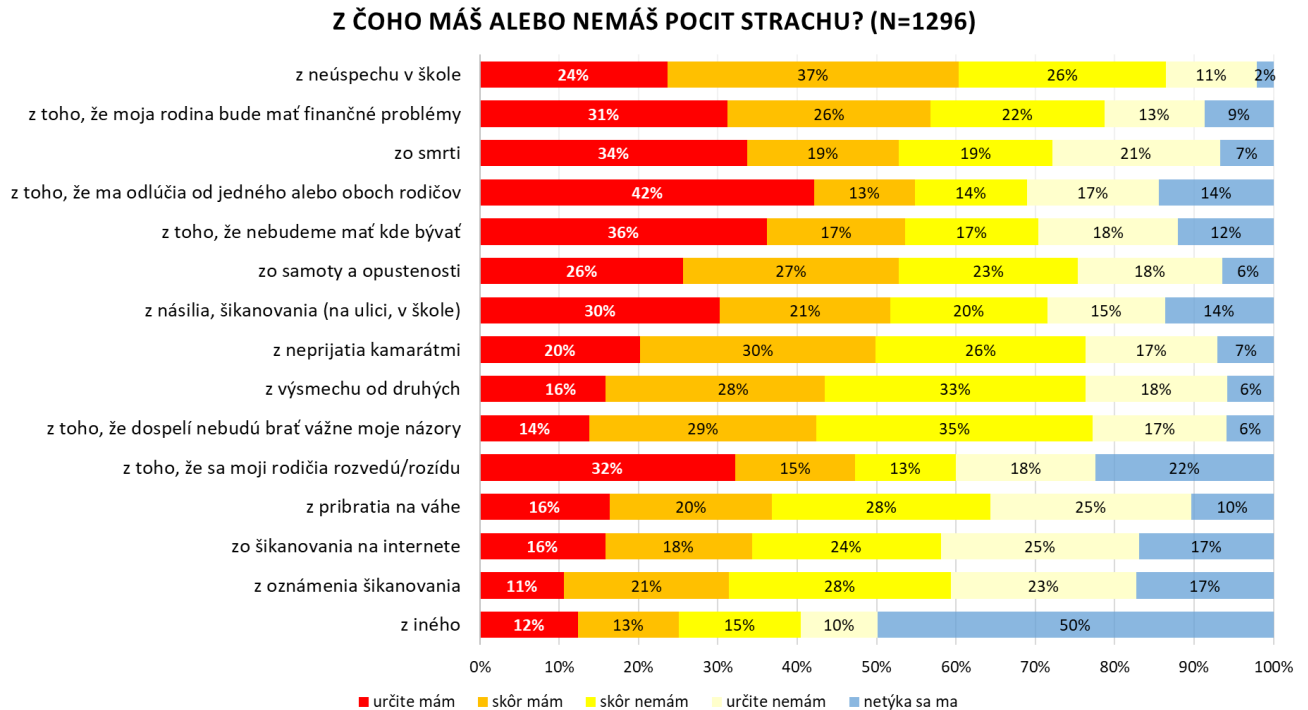
Zhrnutie

Celkový pocit bezpečia a dôvery u detí je výrazne podmienený zažívaním pocitu bezpečia a dôvery v rodine. U detí, ktoré žijú s oboma vlastnými rodičmi sledujeme najvyššie celkové vnímané bezpečie a najvyššie hodnoty celkovej dôvery. Zažívanie pocitu bezpečia a dôvery v rodine je vo výraznom vzťahu s celkovou spokojnosťou so životom a prežívaním pozitívnych emócií u detí. Tieto deti výrazne menej žijú v pocite strachu, ohrozenia a potreby výrazných zmien v živote. Čím viac času trávia s rodičmi, tým sú ich pocity pozitívnejšie, tým sú celkovo spokojnejšie, a tým viac dôverujú blízkym osobám. Prevala pozitívnych emócií u detí výrazne koreluje s celkovým pocitom bezpečia v celej rodine, osobitne s otcom. Konštatujeme, že vzťahy dieťaťa v rodine – s mamou, otcom, starými rodičmi, súrodencami a inými príbuznými, sú pre celkový život dieťaťa veľmi významné a kvalita rodinného prostredia je najdôležitejší ochranný faktor pred duševnými problémami dieťaťa.

4.4 Pocit strachu

Graf č.6: Podiely odpovedí respondentov na otázku „Z čoho máš alebo nemáš pocit strachu?“

Najintenzívnejší strach

(odpoveď určite áno) z:

1. že ich odlúčia od rodičov 42%
2. že nebudú mať kde bývať 36%
3. smrti 34%
4. že sa rodičia rozvedú 32%
5. z finančných problémov rodiny 31%

Najviac pociťujú strach z:

1. neúspechu v škole 61% (24%+37%)
2. finančných problémov 57% (31%+26%)
3. odlúčenia od rodičov 55% (42%+13%)
4. zo smrti 53% (34%+19%)
5. že nebudú mať kde bývať 53% (36%+17%)

Dievčatá v porovnaní s chlapcami vyjadrujú výrazne väčší strach, a to najmä z (v poradí od najväčšieho rozdielu): výsmechu od druhých (Cramerovo $V=0,281$; $p<0,001$) a zo šikanovania na internete (Cramerovo $V=0,281$; $p<0,001$), z násilia a šikanovania (Cramerovo $V=0,256$; $p<0,001$), z oznámenia šikanovania (Cramerovo $V=0,239$; $p<0,001$), z pribratia na váhe (Cramerovo $V=0,238$; $p<0,001$), z neprijatia kamarátmi (Cramerovo $V=0,234$; $p<0,001$), zo samoty a opustenosti (Cramerovo $V=0,208$; $p<0,001$), z toho, že dospelí nebudú brať vážne ich názory (Cramerovo $V=0,186$; $p<0,001$), z neúspechu v škole

(Cramerovo $V=0,160$; $p<0,001$), z toho, že sa ich rodičia rozvedú (Cramerovo $V=0,114$; $p<0,01$), z toho, že ich odlúčia od jedného alebo oboch rodičov (Cramerovo $V=0,108$; $p<0,01$).

U chlapcov evidujeme najväčší strach z toho, že ich rodina bude mať finančné problémy a tiež z toho, že nebudú mať kde bývať, pričom aj v prípade týchto zdrojov strachu je podiel dievčat vyšší než chlapcov, avšak nie signifikantne. Za nimi nasleduje u chlapcov strach z neúspechu v škole, ktorý, ako sme už uviedli vyššie, je výrazne vyšší u dievčat.

U dievčat (2,13) sledujeme celkovo výrazne vyššie hodnoty strachu (index strachu, kde 1=maximum a 4=minimum), než u chlapcov (2,59), pričom tento rozdiel je štatisticky signifikantný ($t\text{-test}=9,134$; $p<0,001$), pričom u dievčat sú vyššie aj celkové hodnoty obáv (detí vo všeobecnosti), ktoré sledujeme v nasledujúcej podkapitole – nie až tak výrazne, avšak stále signifikantne ($t\text{-test}=2,403$; $p<0,05$).

Tabuľka č.7: Skóre odpovedí (kde 1 je najvyššia miera strachu a 4 je najnižšia miera strachu) a početnosti respondentov na otázku „Z čoho máš alebo nemáš pocit strachu?“ podľa zloženia rodiny

zloženie rodiny		z výsmechu od druhých	z neúspechu v škole	z pribratia na váhe z toho, že dospelí nebudú brať vážne moje názory	zo samoty a opustenosti	z neprijatia kamarátmi	z toho, že sa moji rodičia rozvedú/rozídu	z toho, že nebudeme mať kde bývať	z toho, že moja rodina bude mať finančné problémy	z toho, že ma odlúčia od jedného alebo oboch rodičov	z násillia, šikanovania (na ulici, v škole)	zo šikanovania na internete	z oznámenia šikanovania	zo smrti	z iného	
úplná rodina (vlastní rodičia)	skóre	2,56	2,25	2,70	2,64	2,38	2,42	2,14	2,20	2,19	2,07	2,23	2,67	2,79	2,29	2,48
	N	936	971	888	931	926	920	819	870	900	856	865	824	829	929	484
úplná rodina (vlastný + nevlastný rodič)	skóre	2,63	2,41	2,58	2,51	2,34	2,40	2,72	2,19	2,16	2,15	2,42	2,98	2,93	2,34	2,30
	N	60	63	57	63	62	62	43	57	58	55	50	50	46	59	33
sám rodič	skóre	2,57	2,25	2,59	2,38	2,42	2,67	2,37	2,08	2,21	1,86	2,19	2,77	2,77	2,47	2,20
	N	112	118	100	112	108	107	54	100	106	91	97	95	96	107	60
rodič + iný/i príbuzný/i	skóre	2,59	2,18	2,74	2,24	2,18	2,21	2,70	1,79	1,72	1,82	1,89	2,60	2,61	1,85	2,38
	N	37	40	38	37	38	38	20	38	39	34	35	35	33	40	16
iba starý/i rodič/rodičia alebo príbuzní	skóre	2,07	1,93	2,87	2,60	1,93	2,13	2,64	2,00	2,00	1,92	1,80	2,77	2,42	2,33	2,63
	N	15	15	15	15	15	15	11	15	14	12	15	13	12	15	8
NS alebo CDR	skóre	2,59	2,37	2,76	2,47	2,09	2,28	2,26	2,18	2,24	2,22	2,26	2,56	2,63	2,33	2,58
	N	41	41	38	43	44	40	34	39	41	37	34	32	32	36	26

Deti, ktoré žijú len s jedným rodičom a iným príbuzným výrazne viac než deti z iných rodín majú strach z toho, že dospelí nebudú brať vážne ich názory (Cramerovo $V=0,097$; $p<0,01$). Rozdiel je aj ak porovnáme údaje za deti, ktoré žijú s obidvomi vlastnými rodičmi s údajmi za deti, ktoré žijú len s jedným rodičom (Cramerovo $V=0,092$, $p<0,05$). U detí, ktoré žijú bez rodičov (starí rodičia/iní príbuzní) sledujeme vyššiu mieru pocitu strachu z výsmechu od druhých, zo samoty a opustenosti a z neúspechu v škole (na základe post hoc testov –

párových porovnaní). Existujúce rozdiely možno sledovať aj vo vyššie uvedenej tabuľke č.7 na predchádzajúcej strane, kde je skóre strachu vyjadrené v hodnote (ako priemer odpovedí), kde 1 je najvyššia miera strachu a 4 je najnižšia miera strachu.

Strach je výrazne viac pociťovaný u detí, u ktorých prevládajú negatívne emócie – porovnanie celkového indexu strachu ($t\text{-test}=-6,353; p<0,001$) – najväčšie rozdiely sú v pocite strachu z pribratia na váhe (Cramerovo $V=0,353; p<0,001$), z toho, že dospelí nebudú brať vážne ich názory (Cramerovo $V=0,331; p<0,001$), z výsmechu od druhých (Cramerovo $V=0,304; p<0,001$), z neúspechu v škole (Cramerovo $V=0,272; p<0,001$), z oznámenia šikanovania (Cramerovo $V=0,260; p<0,001$), z neprijatia kamarátmi (Cramerovo $V=0,259; p<0,001$) a ďalšími, resp. všetkými, okrem strachu zo smrti, ktorej sa boja približne rovnako. V odpovediach detí podľa veľkosti obce nachádzame rozdiely v strachu zo šikanovania na internete (Cramerovo $V=0,092; p<0,05$) a z oznámenia šikanovania (Cramerovo $V=0,091; p<0,05$), kde sme namerali najvyššie podiely u detí z obcí s 2000-4999 obyvateľmi. Nepreukázali sa žiadne významné rozdiely medzi odpoveďami detí rozdelených podľa kraja.

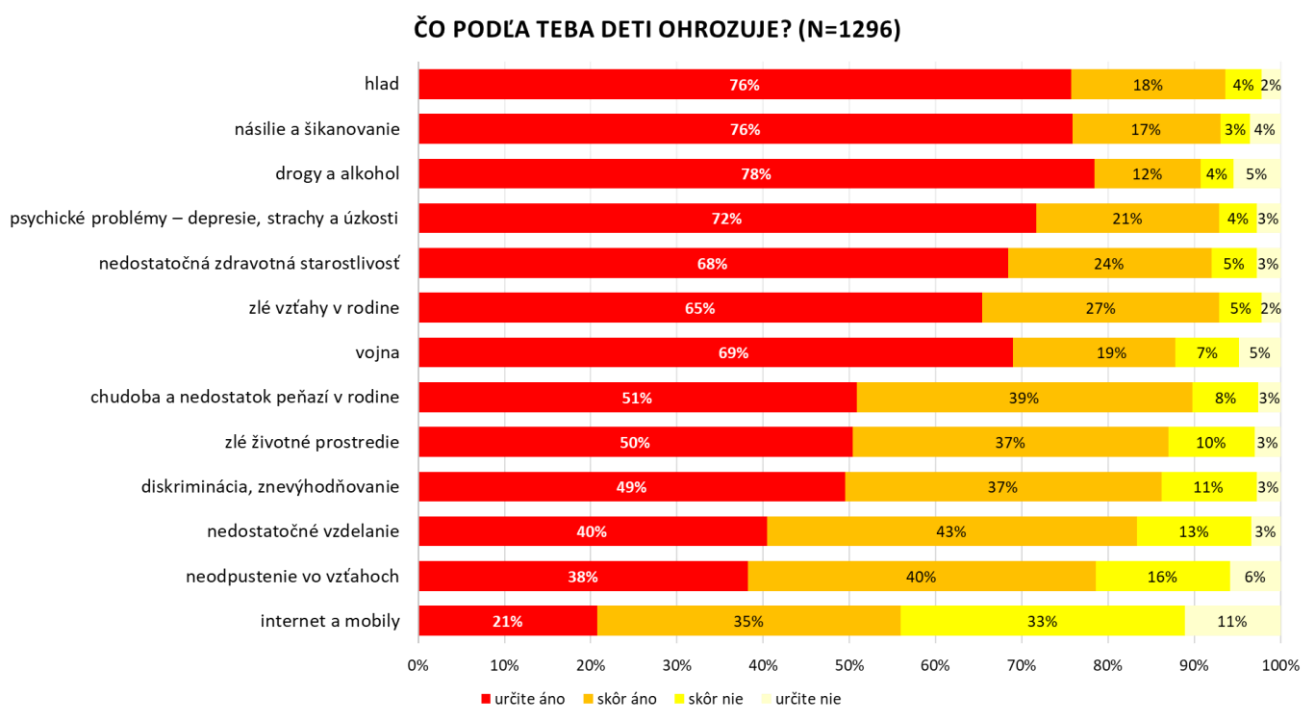
Celkový index strachu (súborné skóre zo všetkých 14 sledovaných položiek, z ktorých deti vyjadrili, že pociťujú strach) stredne silno koreluje s celkovým indexom vnímaných hrozieb 12 položiek ($r=0,314$) a indexom negatívnych emócií u dieťaťa ($r=0,292$), o niečo menej koreluje s celkovou spokojnosťou detí ($r=0,268$), ešte o trochu menej koreluje s celkovým indexom potreby zmien ($r=0,224$) a relatívne slabo koreluje s celkovou dôverou voči všetkým osobám ($r=0,167$) a dôležitosťou vecí ($r=0,126$). Veľmi slabé až zanedbateľné korelácie nachádzame s celkovým pocitom bezpečia, bezpečia v rodine a dôležitosťou rodiny.

- Celkový index strachu úzko súvisí s celkovou pociťovanou spokojnosťou detí.
- Čím vyššia miera strachu sa vyskytuje u detí, tým viac by chceli zmeniť to, aby mali lepšie vzťahy v rodine a s kamarátmi.
- Deti žijúce s vlastnými rodičmi vykazujú najvyšší index bezpečia v rodine.
- Možno konštatovať, že deti prežívajúce bezpečie nežijú v pocite strachu, hrozby a potreby výrazných zmien v živote.

Prežívanie strachu je späté s celým radom negatívnych emócií. Vyššia miera prežívania strachu u detí súvisí s vnímanými ohrozeniami, ktoré deti vnímajú (ide o hrozby – neodpustenie vo vzťahoch, nedostatočné vzdelávanie, internet a mobily, diskriminácia a znevýhodňovanie, chudoba, zlé vzťahy v rodine, zlé životné prostredie, psychické problémy, násilie a šikanovanie, vojna, hlad).

4.5 Vnímané ohrozenia detí vo všeobecnosti

Graf č.7: Podiely odpovedí respondentov na otázku „Čo podľa teba deti ohrozuje?“

Žiaci sa vyjadrili, že deti najviac ohrozuje:

1. hlad 94% (76%+18%)
2. násilie a šikanovanie 93% (76%+17%)
3. drogy a alkohol 90% (79%+12%)
4. psychické problémy 93% (72%+21%)
5. zlé vzťahy v rodine 92% (65%+27%)
13. internet a mobily 56% (21%+35%)

Deti najviac ohrozuje (odpoveď určite áno):

1. drogy a alkohol 78%
2. hlad 76%
3. násilie a šikanovanie 76%
4. psychické problémy 72%
5. vojna 69%
13. ...najmenej - internet a mobily 21%

Dievčatá vyjadrujú výrazne väčšie obavy než chlapci z toho, že deti všeobecne ohrozujú psychické problémy - depresie, strachy a úzkosti (Cramerovo $V=0,111$; $p<0,001$), či tiež násilie a šikanovanie (Cramerovo $V=0,107$; $p<0,01$), neopustenie vo vzťahoch (Cramerovo $V=0,094$; $p<0,01$) a zlé životné prostredie (Cramerovo $V=0,081$; $p<0,05$).

Chlapci, naopak, vyjadrujú výrazne väčšie obavy než dievčatá z toho, že deti všeobecne ohrozuje chudoba a nedostatok peňazí v rodine (Cramerovo $V=0,083$; $p<0,05$), avšak výrazne menej vnímajú ohrozenie detí internetom a mobilmi (Cramerovo $V=0,104$; $p<0,01$).

Viac než polovica detí, ktoré žijú s oboma vlastnými rodičmi si myslí, že deti sa vo všeobecnosti obávajú toho, že sa ich rodičia rozvedú a takmer 95% z nich uvádza, že hrozbou pre deti sú zlé vzťahy v rodine, či psychické problémy. U týchto detí tiež môžeme pozorovať celkovo najvyššie hodnoty obáv z hrozieb pre deti, avšak nie pociťovaného strachu. Naopak u nich sledujeme najvyššie celkové vnímané bezpečie, najmä bezpečie v rodine a najvyššie hodnoty celkovej dôvery (porovnávané indexy pochádzajúce z predchádzajúcich otázok).

Tabuľka č.8: Skóre odpovedí (kde 1 je najvyššia miera obáv a 4 je najnižšia obáv) a početnosti respondentov na otázku „Čo podľa teba deti ohrozuje?“ podľa zloženia rodiny

zloženie rodiny		zlé vzťahy v rodine	psychické problémy - depresie, strachy a úzkosti	chudoba a nedostatok peňazí v rodine	diskriminácia, znevýhodňovanie	drogy a alkohol	internet a mobily	zlé životné prostredie	nedostatočná zdravotná starostlivosť	nedostatočné vzdelanie	vojna	hlad	násilie a šikanovanie	neopustenie vo vzťahoch
úplná rodina (vlastní rodičia)	skóre	1,40	1,34	1,60	1,65	1,33	2,34	1,62	1,38	1,76	1,44	1,30	1,31	1,87
	N	988	988	988	987	987	987	988	988	987	988	987	987	986
úplná rodina (vlastný + nevlastný rodič)	skóre	1,48	1,53	1,63	1,78	1,36	2,42	1,78	1,48	1,84	1,56	1,41	1,42	1,91
	N	64	64	64	64	64	64	64	64	64	64	64	64	64
sám rodič	skóre	1,60	1,53	1,70	1,68	1,50	2,33	1,71	1,59	1,91	1,60	1,40	1,45	1,96
	N	122	122	122	122	122	122	122	122	121	121	122	122	122
rodič + iný/í príbuzný/í	skóre	1,60	1,43	1,45	1,80	1,28	2,45	1,65	1,30	1,70	1,43	1,23	1,33	1,93
	N	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40
iba starý/í rodič/rodičia alebo príbuzní	skóre	1,60	1,73	1,67	1,80	1,40	2,27	1,60	1,80	1,93	1,73	1,33	1,60	1,80
	N	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
NS alebo CDR	skóre	1,56	1,53	1,87	1,89	1,89	2,31	2,04	1,63	2,18	1,80	1,64	1,71	1,91
	N	45	45	45	45	45	45	45	46	45	45	45	45	45

Výrazne väčší podiel detí, ktoré žijú len s jedným rodičom a iným príbuzným než iné deti, uvádza, že hrozbou pre deti vo všeobecnosti sú chudoba a nedostatok peňazí (Cramerovo $V=0,095$; $p<0,01$), či nedostatočná zdravotná starostlivosť (Cramerovo $V=0,115$; $p<0,001$).

U detí, ktoré žijú bez rodičov (starí rodičia/iní príbuzní), sledujeme výrazne väčšie obavy než u detí z iných rodín z ohrozenia internetom a mobilmi (Cramerovo $V=0,082$; $p<0,05$). Existujúce rozdiely možno sledovať v uvedenej tabuľke č.8 na predchádzajúcej strane, kde je skóre obáv vyjadrené v hodnote (ako priemer odpovedí), kde 1 najvyššia miera a 4= najnižšia miera obáv.

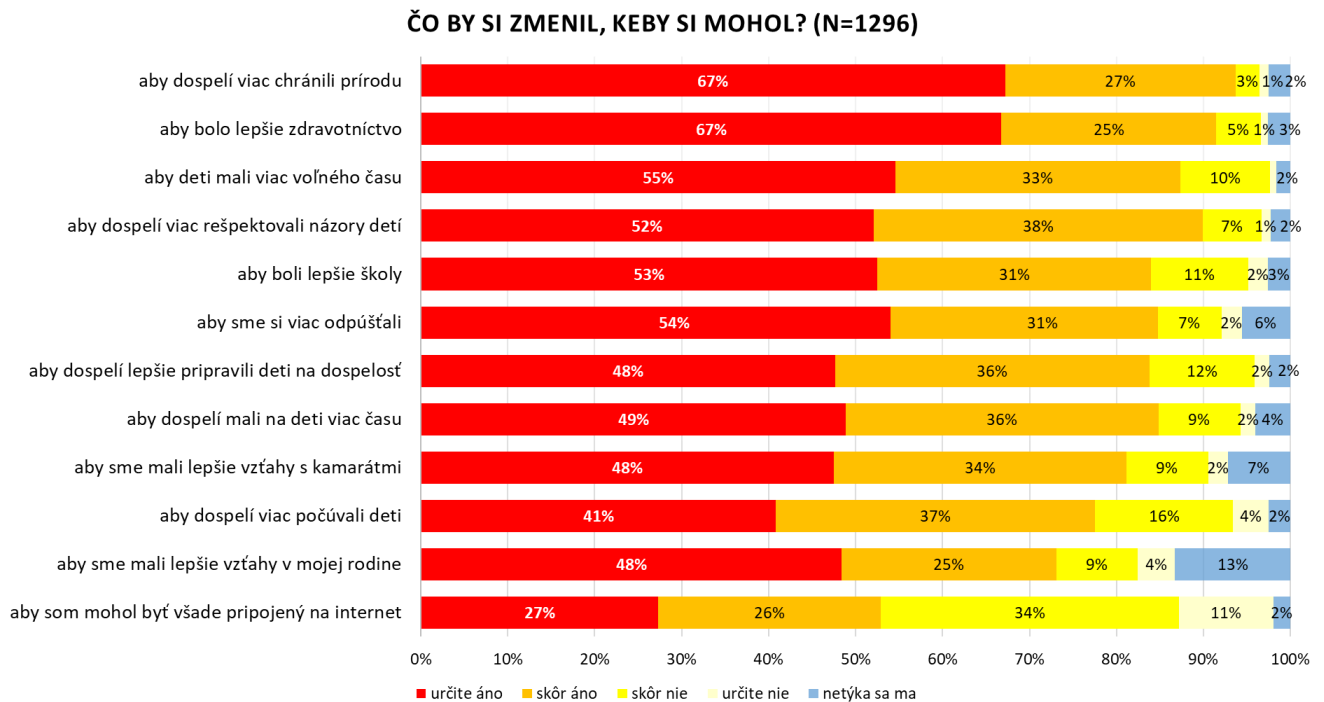
V odpovediach detí podľa veľkosti obce nachádzame rozdielne podiely obáv z diskriminácie a znevýhodňovania (Cramerovo $V=0,082$; $p<0,05$), z drog a alkoholu (Cramerovo $V=0,082$; $p<0,05$), z internetu a mobilov (Cramerovo $V=0,091$; $p<0,01$), zo zlého životného prostredia (Cramerovo $V=0,092$; $p<0,01$), z vojny (Cramerovo $V=0,083$; $p<0,05$) a z nedostatočného vzdelania (Cramerovo $V=0,081$; $p<0,05$).

V odpovediach detí podľa kraja nachádzame rozdielne podiely obáv z drog a alkoholu (Cramerovo $V=0,095$; $p<0,05$).

Celkový index vnímania hrozieb (súborné skóre zo všetkých 12 sledovaných položiek – čo podľa teba deti ohrozuje?) stredne silno koreluje s celkovým indexom strachu ($r=0,314$) a celkovým indexom vyjadrenej potreby zmien ($r=0,315$), slabšie koreluje s dôležitosťou celej rodiny ($r=0,209$) a celkovou dôležitosťou osôb pre deti ($r=0,193$). Veľmi slabé až zanedbateľné korelácie nachádzame s celkovým indexom bezpečia, indexom dôvery, celkovej spokojnosti a tiež výskytu negatívnych, či pozitívnych emócií

4.6 Ak by mohli, deti by najradšej zmenili ...

Graf č.8: Podiely odpovedí respondentov na otázku „Čo by si zmenil, keby si mohol?“

Čo by si zmenil, keby si mohol?

1. dospelí viac chránili prírodu 94% (67%+27%)
2. aby bolo lepšie zdravotníctvo 92% (67%+25%)
3. aby deti mali viac voľného času 88% (55%+33%)
4. aby dospelí viac rešpektovali názory detí 90% (52%+38%)
5. aby sme si viac odpúšťali 85% (54%+31%).

....najmenej, aby som mohol byť všade pripojený na internet 53% (27%+26%)

Aj keď dievčatá vo viacerých prípadoch vyjadrujú väčšiu vôľu niečo zmeniť, index vyjadrujúci celkovú potrebu zmien je u chlapcov ($M=1,6291$) a dievčat ($M=1,6285$) veľmi podobný ($t\text{-test}=0,024; p=0,981$). Dievčatá by však výrazne viac než chlapci rady zmenili, aby mali lepšie vzťahy s kamarátkami (Cramerovo $V=0,152$; $p<0,001$), aby si viac odpúšťali (Cramerovo $V=0,117$; $p<0,001$) a tiež aby dospelí viac rešpektovali názory detí (Cramerovo $V=0,109$; $p<0,01$). Naopak, chlapci výrazne viac než dievčatá by chceli zmeniť, aby boli lepšie školy (Cramerovo $V=0,088$; $p<0,05$), či aby mohli byť všade pripojený na internet (Cramerovo $V=0,092$; $p<0,05$).

Tabuľka č.9: Skóre odpovedí (kde 1 je najvyššia miera potreby zmien a 4 je najnižšia potreby zmien) a početnosti respondentov na otázku „Čo podľa teba deti ohrozuje?“ podľa zloženia rodiny

zloženie rodiny		aby dospelí viac počúvali deti	aby dospelí mali na deti viac času	aby dospelí viac rešpektovali názory detí	aby deti mali viac voľného času	aby boli lepšie školy	aby bolo lepšie zdravotníctvo	aby dospelí viac chránili prírodu	aby som mohol byť všade pripojený na internet	aby dospelí lepšie pripravili deti na dospelosť	aby sme mali lepšie vzťahy v mojej rodine	aby sme mali lepšie vzťahy s kamarátmi	aby sme si viac odpúšťali
úplná rodina (vlastní rodičia)	skóre	1,86	1,65	1,54	1,57	1,61	1,37	1,34	2,31	1,69	1,69	1,63	1,53
	N	962	943	963	972	962	959	964	974	962	850	917	936
úplná rodina (vlastný + nevlastný rodič)	skóre	1,94	1,62	1,64	1,58	1,75	1,42	1,37	2,44	1,72	1,56	1,71	1,61
	N	62	63	64	64	61	62	63	62	61	50	59	59
sám rodič	skóre	1,77	1,54	1,68	1,51	1,55	1,45	1,47	2,21	1,61	1,53	1,69	1,69
	N	118	119	119	120	121	121	118	120	120	111	112	112
rodič + iný/í príbuzný/í	skóre	1,60	1,54	1,50	1,60	1,60	1,38	1,28	2,23	1,55	1,53	1,62	1,59
	N	40	39	40	40	40	40	40	39	40	34	34	39
iba starý/í rodič/rodičia alebo príbuzní	skóre	1,53	1,40	1,67	1,87	1,60	1,47	1,29	2,43	1,53	1,08	1,57	1,29
	N	15	15	15	15	15	15	14	14	15	13	14	14
NS alebo CDR	skóre	1,52	1,62	1,51	1,44	1,71	1,52	1,63	1,90	1,55	1,56	1,54	1,71
	N	42	42	43	41	41	42	41	39	42	41	41	41

Deti žijúce s vlastnými rodičmi vo výraznej nižšej miere žiadajú, aby mali dospelí viac času na deti (Cramerovo $V=0,102$; $p<0,001$), čo je ale výrazne viac v porovnaní u detí, ktoré žijú len s jedným rodičom (Cramerovo $V=0,130$, $p<0,001$). Deti žijúce s jedným rodičom (a inými príbuznými) chcú, aby dospelí viac chránili prírodu (Cramerovo $V=0,105$; $p<0,001$). Deti žijúce bez vlastných rodičov (s inými príbuznými) by viac než ostatní chceli zmeniť, aby mali lepšie vzťahy v rodine a aby si viac odpúšťali (aj keď ide z deskriptívneho hľadiska o markantné rozdiely, tie však aj vzhľadom na to, že táto skupina detí tvorí len 1,1% z celej vzorky (14 porovnávaných detí) nemožno považovať za štatisticky signifikantné). Deti z náhradnej starostlivosti (NS) a Centier pre deti a rodiny (CDR) vo všeobecnosti vyjadrujú menšiu vôľu niečo meniť. Existujúce rozdiely možno sledovať vo vyššie uvedenej tabuľke, kde je skóre potreby zmien vyjadrené v hodnote (ako priemer odpovedí), kde 1 je najvyššia miera a 4 najnižšia miera potreby zmien.

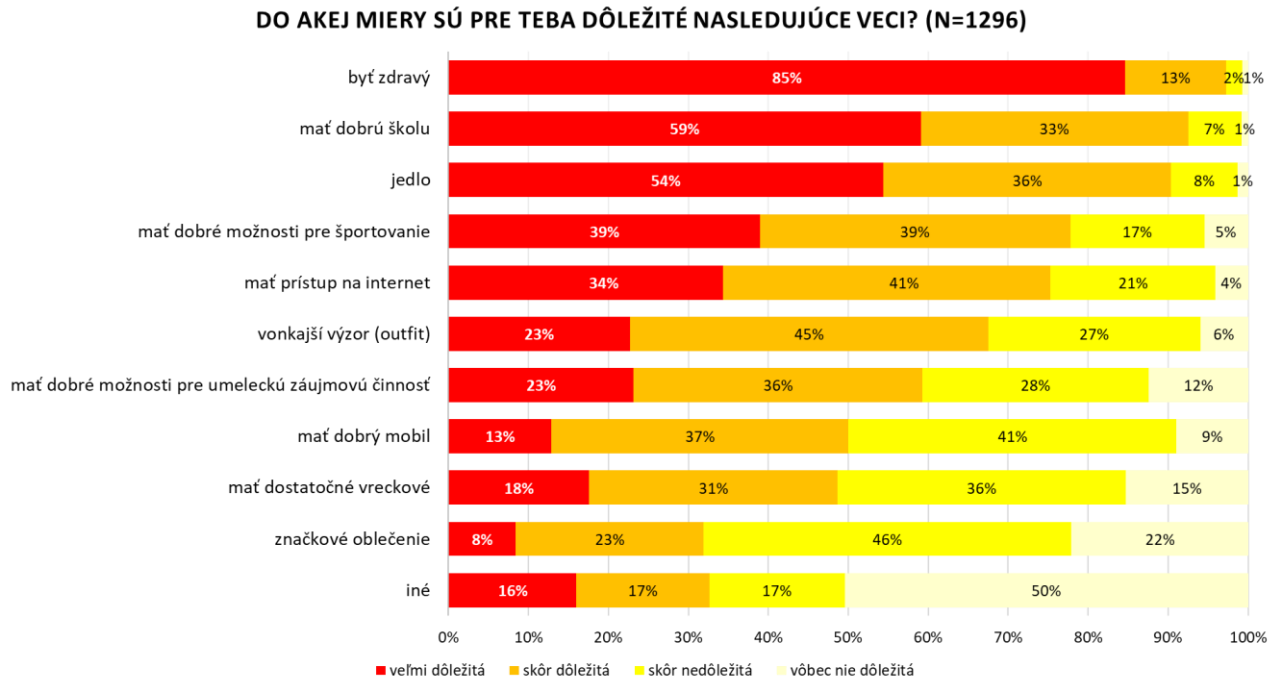
V odpovediach detí podľa veľkosti obce nachádzame rozdielne podiely vo vyjadrenej potrebe zmeniť, aby dospelí viac počúvali deti (Cramerovo $V=0,095$; $p<0,01$).

V odpovediach detí podľa kraja nachádzame rozdielne podiely vo vyjadrenej potrebe zmeniť, aby dospelí viac rešpektovali názory detí (Cramerovo $V=0,105$; $p<0,01$) a aby boli lepšie školy (Cramerovo $V=0,097$; $p<0,05$).

4.7 Čo je pre deti dôležité

Graf č.9: Podiely odpovedí respondentov na otázku „Do akej miery sú pre Teba dôležité nasledujúce veci?“

Deti považujú za najdôležitejšie:

1. zdravie 98% (85%+13%)
2. mať dobrú školu 92% (59%+33%)
3. jedlo 90% (54%+36%)
4. možnosti na športovanie 78% (39%+39%)
5. prístup na internet 75% (34%+41%)
- ... najmenej značkové oblečenie 31% (8%+23%)

Chlapci väčšine vecí pripisujú väčšiu dôležitosť, najväčšie rozdiely oproti dievčatám sledujeme v dôležitosti: možnosti športovať (Cramerovo $V=0,162$; $p<0,001$), jedla (Cramerovo $V=0,146$; $p<0,001$), prístupu na internet (Cramerovo $V=0,087$; $p<0,05$), dostatočného vreckového (Cramerovo $V=0,082$; $p<0,05$), či značkového oblečenia ($p>0,05$). Dievčatá, naopak, považujú výrazne viac za dôležitejší vonkajší výzor (Cramerovo $V=0,215$; $p<0,001$), či možnosti pre umeleckú činnosť (Cramerovo $V=0,181$; $p<0,001$).

U detí, ktoré žijú s jedným rodičom (a iným príbuzným) je výrazne dôležitejšie mať dobrú školu (Cramerovo $V=0,099$; $p<0,001$). Rozdiely v odpovediach podľa zloženia rodiny možno sledovať v nižšie uvedenej tabuľke č.10, kde je skóre dôležitosti vecí vyjadrené v hodnote (ako priemer odpovedí), kde 1 najvyššia miera a 4= najnižšia miera dôležitosti vecí.

Tabuľka č.10: Skóre odpovedí (kde 1 je najvyššia miera dôležitosti vecí a 4 je najnižšia dôležitosti vecí) a početnosti respondentov na otázku „Do akej miery sú pre Teba dôležité nasledujúce veci?“ podľa zloženia rodiny

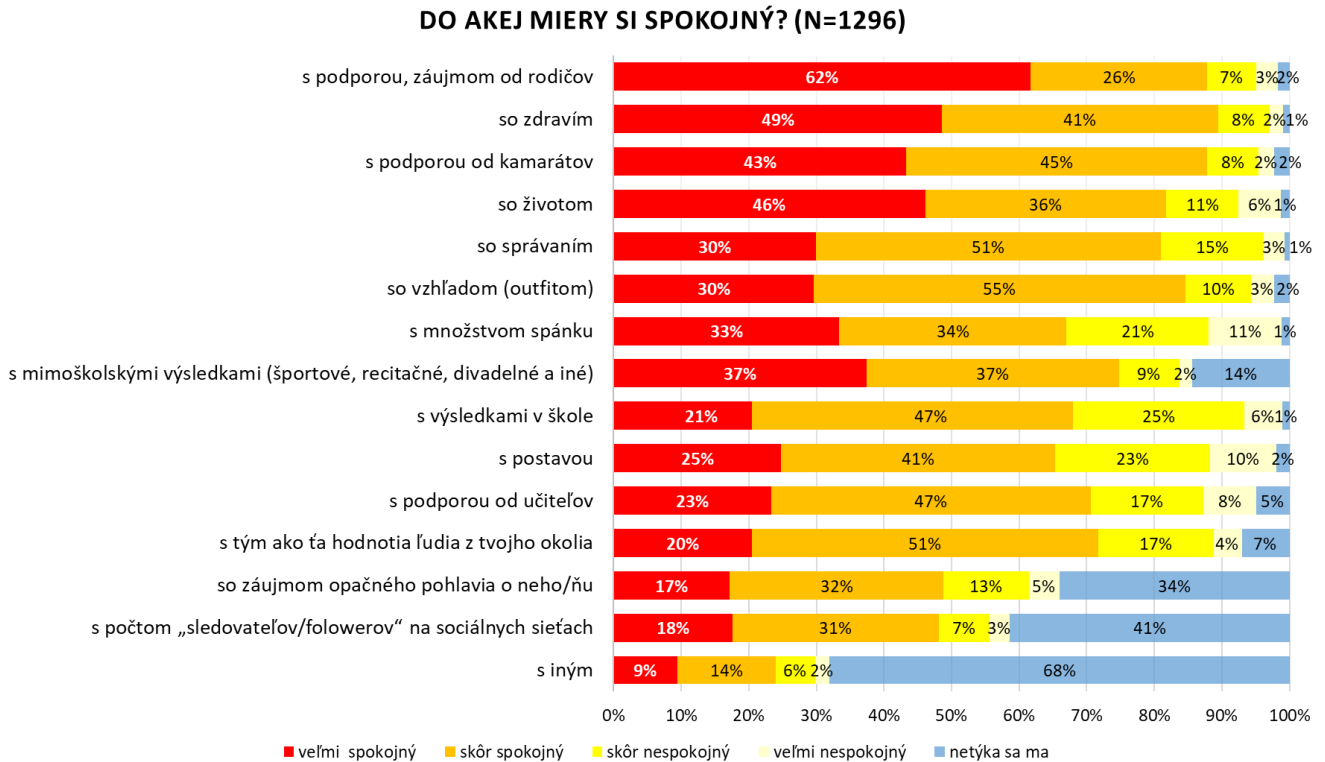
zloženie rodiny		jedlo	značkové oblečenie	vonkajší výzor (outfit)	byť zdravý	mať dobrú školu	mať dobrý mobil	mať prístup na internet	mať dostatočné vreckové	mať dobré možnosti pre športovanie	možnosti pre umeleckú činnosť	iné
úplná rodina (vlastní rodičia)	skóre	1,57	2,83	2,16	1,17	1,48	2,47	1,96	2,52	1,87	2,29	3,00
	N	988	987	985	988	985	988	988	988	988	986	986
úplná rodina (vlastný + nevlastný rodič)	skóre	1,48	3,02	2,09	1,31	1,63	2,48	2,06	2,48	1,91	2,34	3,14
	N	64	64	64	64	64	64	64	64	64	64	64
sám rodič	skóre	1,54	2,65	2,16	1,19	1,46	2,43	1,82	2,36	1,97	2,42	3,03
	N	122	122	122	122	122	122	122	122	121	121	122
rodič + iný/í príbuzný/í	skóre	1,58	2,75	2,18	1,18	1,30	2,50	2,03	2,55	1,90	2,25	3,03
	N	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40
iba starý/í rodič/rodičia alebo príbuzní	skóre	1,53	2,87	2,00	1,13	1,40	2,33	1,93	2,27	2,00	1,87	3,33
	N	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
NS alebo CDR	skóre	1,58	2,71	2,27	1,44	1,82	2,20	1,83	2,18	1,82	2,50	2,93
	N	45	45	45	45	44	45	46	45	45	44	45

V odpovediach detí podľa veľkosti obce nachádzame rozdielne podiely dôležitosti mať dostatočné vreckové (Cramerovo $V=0,088$; $p<0,05$) a mať značkové oblečenie (Cramerovo $V=0,107$; $p<0,001$), kde súčasne sledujeme pomerne slabý vzťah, ktorý by sa dal vysloviť tvrdením, čím menšia obec, v ktorej dieťa býva, tým väčšiu pripisuje dôležitosť značkovému oblečeniu (Spearmanov $\rho=0,047$; $p<0,05$).

V odpovediach detí podľa kraja nachádzame rozdielne podiely dôležitosti byť zdravý (Cramerovo $V=0,093$; $p<0,05$), mať dobrú školu (Cramerovo $V=0,096$; $p<0,05$), mať dostatočné vreckové (Cramerovo $V=0,095$; $p<0,05$) a mať dobré možnosti na športovanie (Cramerovo $V=0,097$; $p<0,05$).

4.8 S čím sú deti spokojné

Graf č.10: Podiely odpovedí respondentov na otázku „Do akej miery spokojný?“

Deti vyjadrujú spokojnosť najviac s/so

1. podporou od rodičov 88% (62%+26%)
2. zdravím 90% (49%+41%)
3. podporou od kamarátov 88% (43%+45%)
4. životom 82% (46%+36%)
5. vzhľadom (outfitom) 85% (30%+55%)

Chlapci takmer vo všetkých prípadoch vyjadrujú väčšiu spokojnosť než dievčatá, iba v prípade spokojnosti s počtom followerov na sociálnych sieťach sú spojenejšie dievčatá – a to signifikantne viac (Cramerovo $V=0,126$; $p<0,01$). Naopak, dievčatá sú výrazne viac než chlapci nespokojnejšie (v poradí od najväčšieho rozdielu) so životom (Cramerovo $V=0,245$; $p<0,001$), s množstvom spánku (Cramerovo $V=0,219$; $p<0,001$), s postavou (Cramerovo $V=0,194$; $p<0,001$), so vzhľadom (Cramerovo $V=0,178$; $p<0,001$), s podporou od rodičov (Cramerovo $V=0,158$; $p<0,001$), s tým ako ich hodnotia iní ľudia z ich okolia (Cramerovo $V=0,144$; $p<0,001$), s podporou od učiteľov (Cramerovo $V=0,123$;

$p < 0,001$), so svojim zdravím (Cramerovo $V = 0,108$; $p < 0,01$), či s výsledkami v škole (Cramerovo $V = 0,098$; $p < 0,01$).

Deti, ktoré žijú v jednej domácnosti s jedným rodičom a ďalším príbuzným/i sú najmenej spokojné v porovnaní s inými deťmi s množstvom spánku (rozdiel však nie je štatisticky významný). Deti, ktoré žijú len s jedným rodičom sú najmenej spokojné v porovnaní s inými deťmi s ich výsledkami v škole (Cramerovo $V = 0,088$, $p < 0,001$). V porovnaní s údajmi za deti, ktoré žijú s obidvomi vlastnými rodičmi je rozdiel ešte výraznejší (Cramerovo $V = 0,129$, $p < 0,001$). Podobne málo spokojné s výsledkami v škole sú aj deti žijúce s jedným vlastným a jedným nevlastným rodičom v jednej domácnosti (Cramerovo $V = 0,088$; $p < 0,05$) – tie sú tiež v porovnaní s inými deťmi aj najmenej spokojné s tým, ako ich hodnotia iní ľudia z ich okolia ($p > 0,05$), či dokonca výrazne menej než iné deti sú spokojné s ich postavou (Cramerovo $V = 0,089$; $p < 0,05$), naopak, najviac spomedzi ostatných detí sú spokojné s ich mimoškolskými výsledkami ($p > 0,05$). Deti žijúce v jednej domácnosti s oboma vlastnými rodičmi sú najviac spokojné so zdravím, s podporou od kamarátov a s tým, ako ich hodnotia ľudia z ich okolia ($p > 0,05$), či dokonca štatisticky významne viac ako ostatné sú spokojné s ich správaním (Cramerovo $V = 0,086$; $p < 0,05$), či s podporou od rodičov (Cramerovo $V = 0,094$; $p < 0,01$). Rozdiely v odpovediach podľa zloženia rodiny možno sledovať v nižšie uvedenej tabuľke č.11, kde je skóre spokojnosti vyjadrené v hodnote (ako priemer odpovedí), kde 1 najvyššia miera a 4= najnižšia miera spokojnosti.

Tabuľka č.11: Skóre odpovedí (kde 1 je najvyššia miera spokojnosti a 4 je najnižšia spokojnosti) a početnosti respondentov na otázku „Do akej miery sú pre Teba dôležité nasledujúce veci?“ podľa zloženia rodiny

zloženie rodiny		so vzhlľadom (outfitom)	s postavou	s výsledkami v škole	so správaním	so zdravím	s množstvom spánku	s mimoškolskými výsledkami	s počtom sledovateľov/followerov na sociálnych sieťach	so záujmom opačného pohlavia o neho/ňu	s tým ako ťa hodnotia ľudia z tvojho okolia	s podporou, záujmom od rodičov	s podporou od učiteľov	s podporou od kamarátov	so životom	s iným
úplná rodina (vlastní rodičia)	skóre	1,87	2,18	2,14	1,89	1,61	2,07	1,70	1,94	2,06	2,03	1,46	2,09	1,66	1,71	2,03
	N	961	970	977	980	980	977	852	563	641	923	976	942	967	974	316
úplná rodina (vlastný + nevlastný rodič)	skóre	1,92	2,41	2,30	1,94	1,66	2,13	1,65	2,00	2,22	2,28	1,77	2,28	1,76	2,05	1,82
	N	64	64	64	64	64	64	49	38	41	60	64	61	62	63	11
sám rodič	skóre	1,81	2,16	2,33	1,97	1,61	2,23	1,68	1,82	2,12	2,07	1,65	2,05	1,74	1,85	2,00
	N	120	117	118	119	120	119	98	74	77	108	117	115	117	119	36
rodič + iný/i príbuzný/i	skóre	1,85	2,23	2,03	1,95	1,75	2,30	1,69	1,91	1,89	2,08	1,60	2,22	1,74	2,00	2,45
	N	39	39	40	40	40	40	32	23	27	36	40	37	39	40	11
iba starý/i rodič/rodičia alebo príbuzní	skóre	1,64	2,07	2,13	1,93	1,87	2,00	1,86	1,78	2,55	2,07	1,46	1,87	1,67	1,60	2,20
	N	14	14	15	15	15	15	14	9	11	14	13	15	15	15	5
NS alebo CDR	skóre	2,00	1,95	2,25	2,18	1,88	2,12	1,89	2,12	2,11	2,23	1,68	2,31	1,91	2,34	1,69
	N	44	43	44	45	42	42	37	33	35	39	41	39	43	44	16

V odpovediach detí podľa veľkosti obce nachádzame rozdielne podiely v spokojnosti s počtom sledovateľov/followerov na sociálnych sieťach (Cramerovo $V=0,106$; $p<0,05$). V odpovediach detí podľa kraja nachádzame rozdielne podiely v spokojnosti s tým, ako ich hodnotia ľudia z ich okolia (Cramerovo $V=0,105$; $p<0,01$), so správaním (Cramerovo $V=0,095$; $p<0,05$), so zdravím (Cramerovo $V=0,096$; $p<0,05$), s podporou a záujmom od rodičov (Cramerovo $V=0,104$; $p<0,01$).

Index celkovej spokojnosti (súborné skóre zo všetkých 14 sledovaných položiek – do akej miery si spokojný/á s...?) veľmi silno koreluje s prevahou pozitívnych emócií u detí ($r=0,565$), stredne silno koreluje s indexom dôvery celej rodine ($r=0,394$), či dôvery užšej v užšej rodine ($r=0,381$)...podobne stredne silno koreluje aj s indexom bezpečia v celej rodine ($r=0,331$), či užšej rodine ($r=0,321$), o niečo slabšie koreluje s indexom dôležitosti celej rodiny ($r=0,302$), či užšej rodiny ($r=0,243$). Stredne silno, avšak negatívne, koreluje s celkovým indexom strachu ($r=-0,268$) – čo vlastne znamená, *čím viac sú deti celkovo spokojné, tým menší je ich celkový index strachu*. Veľmi slabé až zanedbateľné korelácie nachádzame s celkovým indexom dôležitosti vecí, s celkovým indexom vnímaných hrozieb a tiež s indexom vyjadrenej potreby zmien.

Tabuľka č.12: Korelačné koeficienty vyjadrujúce vzťah medzi spokojnosťou so životom a mierou spokojnosti (od najsilnejšieho vzťahu po najslabší)

	Spearman's rho		
	spokojný - so životom		
	Correlation Coefficient	Sig. (2-tailed)	N
s podporou, záujmom od rodičov	,480	,000	1258
s postavou	,438	,000	1255
s tým ako ťa hodnotia ľudia z tvojho okolia	,401	,000	1188
so vzhlľadom (outfitom)	,391	,000	1249
s podporou od učiteľov	,376	,000	1218
so zdravím	,363	,000	1267
s množstvom spánku	,360	,000	1262
so správaním	,307	,000	1269
s mimoškolskými výsledkami (športové, recitačné, divadelné a iné)	,270	,000	1087
s výsledkami v škole	,267	,000	1264
s podporou od kamarátov	,244	,000	1249
so záujmom opačného pohlavia o neho/ňu	,207	,000	839
s počtom „sledovateľov/followerov“ na sociálnych sieťach	,117	,001	744

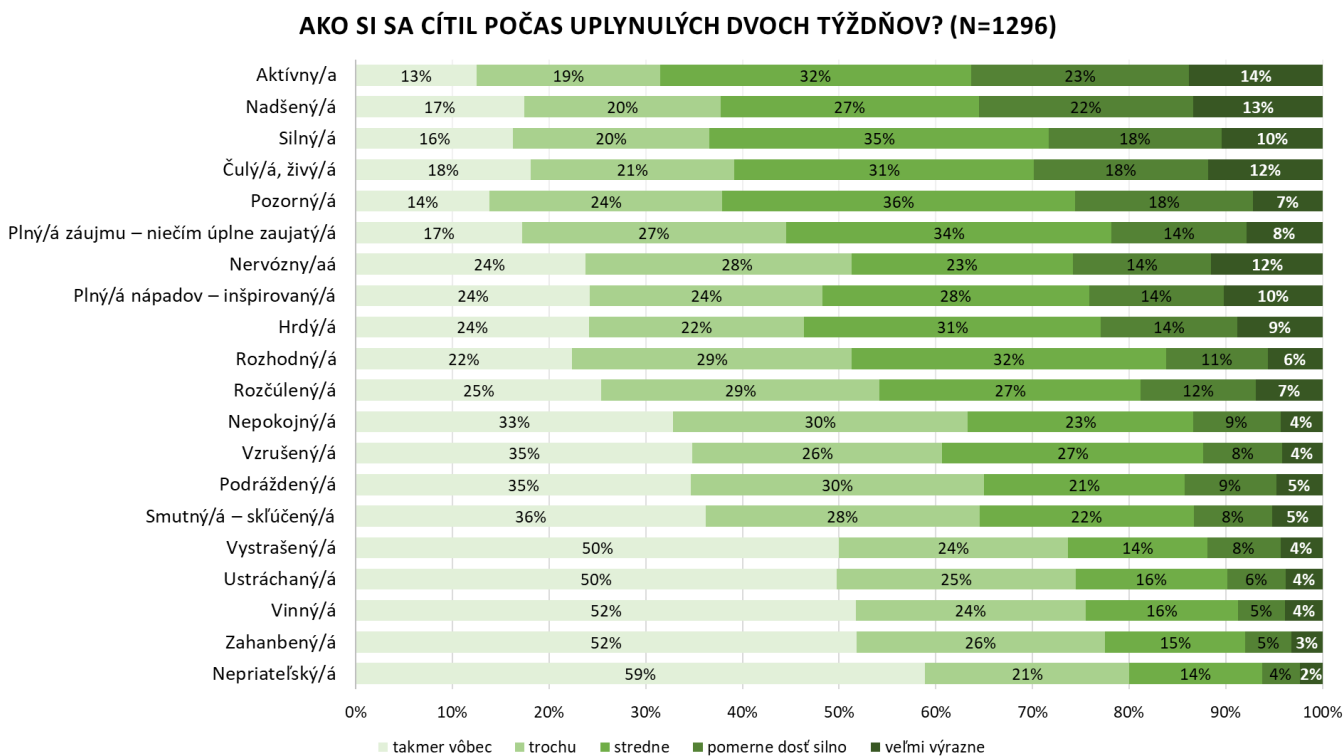
Spokojnosť so životom (korelačný koeficient – Spearmanovoro, resp. ρ) veľmi silno koreluje s celkovou spokojnosťou (bez spokojnosti so životom) ($\rho=0,640$), silno tiež koreluje aj s prevahou pozitívnych emócií ($\rho=0,505$), stredne silno koreluje s indexom dôvery celej rodine ($\rho=0,352$), či dôvery užšej v užšej rodine ($\rho=0,342$), či celkovým indexom dôvery ($\rho=0,240$), o niečo menej silno koreluje aj s indexom bezpečia v celej rodine ($\rho=0,291$), či užšej rodine ($\rho=0,280$), o niečo slabšie koreluje aj s indexom dôležitosti celej rodiny ($\rho=0,253$), či užšej rodiny ($\rho=0,258$) a negatívne, relatívne slabo koreluje s indexom strachu ($\rho=-0,217$) – čo vlastne znamená, *čím viac sú deti spokojné so svojím životom, tým menší je ich celkový index strachu*. Veľmi slabé až zanedbateľné korelácie nachádzame s celkovým indexom dôležitosti vecí, s celkovým indexom vnímaných hrozieb a tiež s indexom vyjadrenej potreby zmien.

Prežívanie nespokojnosti

Výsledky prieskumu ukázali, že tretina detí je nespokojných so spánkom, s výsledkami v škole, s postavou. Asi 25% detí vyjadrilo nespokojnosť s podporou od učiteľov a takmer 20% so svojím správaním a celkovým životom. Z hľadiska medzipohlavných rozdielov možno konštatovať, že dievčatá v porovnaní s chlapcami boli viac nespokojné vo svojím vzhľadom, postavou, výsledkami v škole, spánkom, podporou od rodičov, učiteľov a celkovým životom. Nespokojnosť vo viacerých indikátoroch (vzhľadom, postavou, výsledkami v škole, množstvom spánku, životom) sa potvrdila v rodinách, kde výchovu zabezpečuje rodič sám, alebo je prítomný vlastný či nevlastný rodič. Zaujímavým zistením bola nespokojnosť s množstvom spánku, ktorá sa potvrdila u 1/3 detí v úplných rodinách, vo vyšších % sa ukazuje pri výchove detí vlastným a nevlastným rodičom (34%) a samotným rodičom (39%).

4.9 Prežívanie emócií

Graf č.11: Podiely odpovedí respondentov na otázku „Ako si sa cítil počas uplynulých dvoch týždňov?“

Približne u štvrtiny detí (25,4%) prevládajú negatívne emócie nad pozitívnymi. U detí, u ktorých výrazne prevládajú pozitívne emócie celkovo oveľa viac vnímanú osoby okolo nich ako dôležité ($t\text{-test}=4,31; p<0,001$), či už v najbližšej ($t\text{-test}=7,49; p<0,001$), ale aj v celej rodine ($t\text{-test}=8,29; p<0,001$), cítia sa s nimi bezpečnejšie (v spoločnosti všetkých osôb celkovo: $t\text{-test}=3,23; p<0,001$, vo rodine: $t\text{-test}=8,44; p<0,001$, či s rovesníkmi: $t\text{-test}=2,47; p<0,05$), viac dôverujú iným osobám ($t\text{-test}=4,528; p<0,001$) oproti tým, u ktorých prevládajú negatívne emócie – u nich sú výrazne dôležitejší online kamaráti (Cramerovo $V=0,165; p<0,01$) a cítia sa bezpečnejšie v prítomnosti učiteľa (Cramerovo $V=0,358; p<0,001$).

U dievčat ($M=2,24$) sledujeme celkovo výrazne vyššie celkové hodnoty negatívnych emócií ($t\text{-test}=5,536; p<0,001$) než u chlapcov ($M=1,91$), naopak u chlapcov ($M=2,83$) sú vyššie celkové hodnoty pozitívnych emócií, pričom aj tu je rozdiel oproti dievčatám ($M=2,6$) signifikantný ($t\text{-test}=-7,876; p<0,001$).

Tabuľka č.13: Index negatívnych emócií (čím vyššia hodnota, tým vyššia miera negatívnych emócií) podľa zloženia rodiny

		N	priemer	Std. Odchylka
index negatívnych emócií	úplná rodina (vlastní rodičia)	980	2,0492	,74316
	úplná rodina (vlastný + nevlastný rodič)	64	2,2875	,84356
	sám rodič	121	2,1669	,85648
	rodič + iný/í príbuzný/í	40	2,1475	,73763
	iba starý/í rodič/rodičia alebo príbuzní	15	2,4000	,80445
	NS alebo CDR	44	2,4250	,77433
	Total	1264	2,0929	,76594

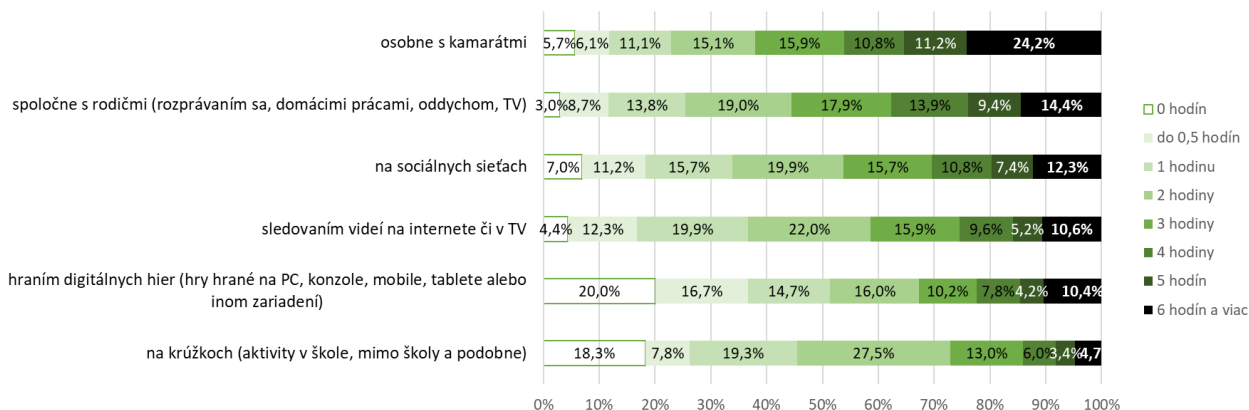
S prevahou pozitívnych emócií veľmi silno koreluje s celkovou spokojnosťou u detí ($r=0,565$), stredne silno koreluje s indexom dôvery celej rodine ($r=0,376$), či dôvery užšej v užšej rodine ($r=0,376$), o niečo menej silno koreluje aj s indexom dôležitosti celej rodiny ($r=0,319$), či užšej rodiny ($r=0,295$), o niečo slabšie, avšak stále stredne silno, koreluje aj s indexom bezpečia v celej rodine ($r=0,285$), či užšej rodine ($r=0,280$), s pocitom bezpečia s konkrétnou osobou, najviac koreluje s pocitom bezpečia s otcom ($\rho=0,253$). Veľmi slabé až zanedbateľné korelácie nachádzame s celkovým indexom dôležitosti vecí, s celkovým indexom vnímaných hrozieb a tiež s indexom vyjadrenej potreby zmien. Negatívne emócie najviac korelujú s obavami z pribratia na váhe ($\rho=0,273$), z toho, že dospelí nebudú brať vážne ich názory ($\rho=0,262$) a s obavami výsmechu od druhých ($\rho=0,234$). Index negatívnych hodnôt bol signifikantne najnižší u detí, ktoré žijú s oboma vlastnými rodičmi ($F=3,913$; $p<0,01$)

Neboli zaznamenané žiadne štatisticky signifikantné rozdiely v prevahe pozitívnych, resp. negatívnych emócií i u detí rozdelených podľa kraja ani podľa veľkosti obce, v ktorej žijú.

4.10 Koľko času za deň strávia deti ...

Graf č.12: Podiely odpovedí respondentov na otázku „Koľko času za deň stráviš počas bežného pracovného dňa?“ (zoraďené do poradia podľa intenzity)

Deti trávia počas pracovného dňa najviac času osobne s kamarátmi, o niečo menej spoločne s rodičmi, na sociálnych sieťach...najmenej na krúžkoch. Čas strávení s rodičmi úzko súvisí s dôverou v blízke osoby ($\rho=0,268$), čím viac času trávia s rodičmi, tým sú ich pocity pozitívnejšie ($\rho=0,235$) a negatívnejšie sú naopak u tých, ktorí trávia viac času na sociálnych sieťach ($\rho=0,189$).

Spoločne s rodičmi:

Deti z rodiny s oboma vlastnými rodičmi trávia spomedzi ostatných detí najviac spoločného času s rodičmi – čo je súčasne výrazne viac než u detí, ktoré žijú iba s jedným rodičom ($p<0,05$), či s jedným vlastným a jedným nevlastným rodičom ($p<0,01$), s ktorými súčasne trávia najmenej spoločného času spomedzi ostatných detí (Cramerovo $V=0,113$; $p<0,001$).

Na krúžkoch:

Najviac času trávia na krúžkoch deti, ktoré žijú len s jedným rodičom alebo u tých, ktoré žijú len s príbuznými. Najmenej tie deti, ktoré žijú s jedným rodičom spoločne s ďalšími príbuznými (Cramerovo $V=0,090$; $p<0,01$).

Na sociálnych sieťach:

Najviac u detí, ktoré žijú s jedným vlastným a jedným nevlastným rodičom. Najmenej u detí z rodiny s oboma vlastnými rodičmi. (Cramerovo $V=0,097$; $p<0,01$).

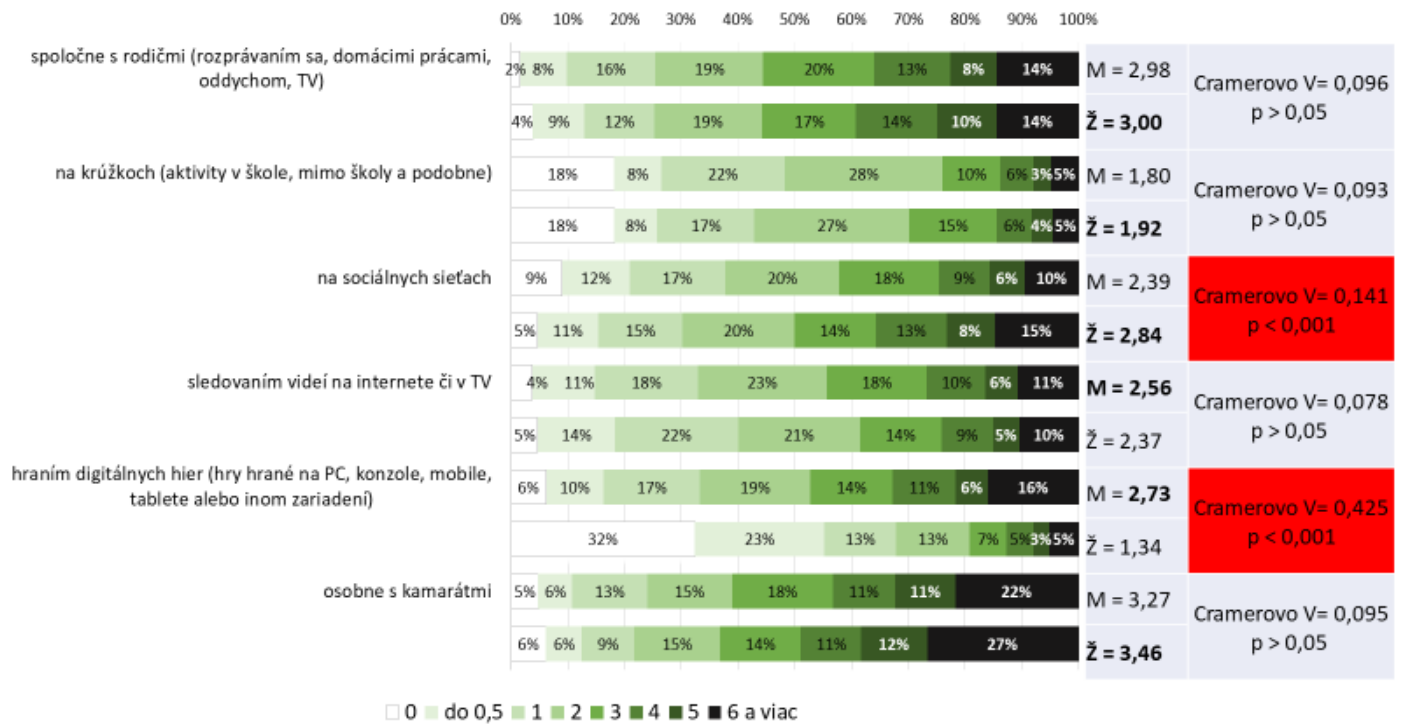
Sledovaním videí v TV a na internete:

Najviac u detí, ktoré žijú len s jedným rodičom. Najmenej u tých detí, ktoré žijú iba so starými rodičmi (Cramerovo $V=0,094$; $p<0,01$).

Hraním digitálnych hier:

Najviac u detí, ktoré žijú s jedným vlastným a jedným nevlastným rodičom alebo len s jedným rodičom (čo je v oboch prípadoch výrazne viac než u detí z rodín s oboma vlastnými rodičmi) (Cramerovo V=0,084; p<0,05).

Graf č.13: Podiely odpovedí respondentov na otázku „Koľko času za deň stráviš počas bežného pracovného dňa?“ (podľa pohlavia)

Dievčatá výrazne viac než chlapci trávajú voľný čas na sociálnych sieťach (Cramerovo V=0,141; p<0,001) a naopak, chlapci výrazne viac než dievčatá hrajú vo voľnom čase digitálne hry (Cramerovo V=0,425; p<0,001). Sledujeme rozdiely u detí rozdelených podľa veľkosti obce v intenzite trávenia spoločného času s rodičmi (Cramerovo V=0,089; p<0,05), v intenzite navštevovania krúžkov (Cramerovo V=0,100; p<0,01). Sledujeme rozdiely u detí rozdelených podľa kraja v intenzite sledovania videí na internete a v TV (Cramerovo V=0,087; p<0,05). Čím viac detí trávia svoj voľný čas pri PC (na sociálnych sieťach, sledovaním videí, hraním hier), tým nižšiu celkovú mieru dôvery (r=0,140), pocit bezpečia v rodine (r=0,124) a dôležitosť rodiny (r=0,114) u nich sledujeme, tým vyšší celkový index dôležitosti vecí (r=0,164), potreby zmeny (r=0,161) a celkovo negatívnych emócií u nich sledujeme a tiež tým horšie známky majú v škole (r=0,181).

4.11 Prospech detí v škole

Na základe odpovedí detí sme zistili, že priemerná známka v škole bola za celý súbor 2,07, za súbor chlapcov 2,09 a za dievčatá 2,04. Rozdiel medzi chlapcami a dievčatami nie je štatisticky významný. Podľa zloženia rodiny sme zistili horší prospech u detí, ktoré žijú s jedným rodičom (priemerná známka 2,46) a u detí, ktoré sú v náhradnej rodinnej starostlivosti resp. v centre pre deti a rodiny (2,70). Priemerná známka za súbor detí, ktoré žijú v rodine s obidvomi svojimi rodičmi bola 1,98. Rozdiel medzi údajmi za deti ktoré žijú v rodine s obidvomi rodičmi a deťmi, ktoré žijú s jedným rodičom je štatisticky významný ($t\text{-test}=-5,556$; $p<0,001$). Keď sme pripočítali k údajom za súbor detí, ktoré žijú s jedným rodičom aj údaje za deti, ktoré žijú s jedným rodičom a aj s ďalšími príbuznými vyšla lepšia priemerná známka - 2,31.

Aj v tomto prípade je to menej priaznivé ako za súbor detí, ktoré žijú v rodine s obidvomi rodičmi a rozdiel je tiež štatisticky významný ($t\text{-test}=-4,378$; $p<0,001$). Deti, ktoré žijú spolu s jedným rodičom a aj s inými príbuznými, tvoria približne jednu štvrtinu zo všetkých tých, ktoré žijú len s jedným zo svojich rodičov. Štatisticky významný je aj rozdiel medzi údajmi za deti, ktoré žijú v rodine s obidvomi rodičmi a deťmi, ktoré sú v náhradnej rodinnej starostlivosti resp. v centre pre deti a rodiny ($t\text{-test}=-5,378$; $p<0,001$). V našom súbore však bolo len 46 detí, ktoré sú v náhradnej rodinnej starostlivosti resp. v centre pre deti a rodiny. Priemerná známka podľa údajov za súbor detí, ktoré žijú s jedným vlastným a jedným nevlastným rodičom bola 2,25. Aj v tomto prípade je to menej priaznivé ako za súbor detí, ktoré žijú v rodine s obidvomi svojimi rodičmi a rozdiel je tiež štatisticky významný ($t\text{-test}=-2,349$; $p<0,05$).

5 DISKUSIA

Súhrn viacerých údajov o názoroch detí potvrdzuje predpoklad, že pre život dieťaťa sú veľmi významné jeho vzťahy v rodine - s mamou, otcom, starými rodičmi, súrodencami a inými príbuznými. V ich spoločnosti sa deti cítia bezpečne. Pocit bezpečia v rodine silne súvisí s dôležitosťou, ktorú deti prisudzujú najbližšej rodine a s ich dôverou voči osobám z najbližšej rodiny.

Deti dôverujú najmä svojej mame. Približne štyri pätiny zo všetkých oslovených detí by jej porozprávali o veciach, ktoré ich trápia. Otcovi by sa však takto zdôverilo menej detí, približne dve tretiny zo všetkých. Popri iných faktoroch môže tento rozdiel medzi dôverou mame a dôverou otcovi súvisieť so zmenami štruktúry rodiny, ku ktorým u nás dochádza v posledných desaťročiach. Mnohé deti dnes nežijú spolu so svojim otcom. (Matulník J., Pastor K., 2018). Menej dôverujú otcom najmä dievčatá a zdá sa, že o veciach, ktoré ich trápia povedia radšej svojej kamarátke.

Priaznivým zistením je vysoká miera spokojnosti detí s podporou a záujmom, ktorý im prejavujú ich rodičia. Týka sa to najmä chlapcov. Jedným z prejavov takého záujmu rodičov o deti môže byť aj spoločné trávenie voľného času. Zistili sme, že deti trávia počas pracovného dňa najviac času osobne s kamarátmi, o niečo menej spoločne s rodičmi. Deti z rodiny s oboma vlastnými rodičmi, trávia spomedzi ostatných detí najviac spoločného času s rodičmi – čo je súčasne výrazne viac než u detí, ktoré žijú iba s jedným rodičom.

Najintenzívnejší strach pociťujú deti z toho, že ich odlúčia od jedného alebo oboch rodičov a mnohé deti sa boja, že sa ich rodičia rozvedú. Tieto obavy sa prejavujú v čase, keď je u nás oslabená inštitúcia manželstva (pozri tamtiež).

Výsledky nášho výskumu potvrdili, že až 93% detí sa **obáva násilia a šikanovania**. Tieto obavy považujeme za opodstatnené, vzhľadom na to, že za posledných 10 rokov sa počet obetí v Európe odhaduje na 13% u žiakov vo veku od 11- 15 rokov (Smith, 2013). V Čechách Janošová, Kollerová, Zábrowská (2014) zistili, že v základných školách v Čechách sa vyskytuje 11.4% obetí šikanovania. Väčšina žiakov uvádza, že boli aspoň raz za obdobie školského roka šikanovaní. 20% až 31% žiakov uviedlo, že boli šikanovaní

častejšie, pričom vyššia prevalencia sa ukazuje u chlapcov. Výskum realizovaný na Slovensku (Dědová, Vindišová, 2020) poukázal, že šikanovania sa zúčastnilo až 52.9% žiakov, z toho 9.7% v pozícii agresora, 16.7% v pozícii obeť a 26.5% v pozícii ochrancu. Všetci agresori boli chlapci, chlapci zároveň predstavovali 77% obetí. 78% obrancov boli dievčatá a približne rovnaký počet detí sa nezúčastnil na šikanovaní.

Z výsledkov nášho výskumu vieme, že 58% detí trávi denne online pred obrazovkou viac ako 5 hodín (sociálne siete 20%; digitálne hry 15%; videá 16%). Uvedené potvrdzuje skutočnosť, že informačné a komunikačné technológie v živote mladých ľudí zohrávajú dominantnú úlohu, tak ako to dokazujú výskumy za posledné desaťročia. Väčšina detí a dospelých využíva internet, smartfóny, tablety a počítače ako súčasť svojich každodenných rutín pri udržiavaní vzájomného kontaktu. Internet však predstavuje aj hrozbu antisociálneho správania v podobe **kyberšikanovania** (Tokunaga, 2010; Chan, Wong, 2016). Kyberšikanovanie sa označuje opakovaný agresívny čin, ktorý úmyselne vykonáva jednotlivec alebo skupina jednotlivcov prostredníctvom využitia informačných a komunikačných technológií, kedy obeť sa nedokáže brániť (Kowalski, Limber, Agatston, 2012). Anonymita na internete uľahčuje deťom a dospelým zapojiť sa do kyberšikanovania bez veľkého znepokojenia, o čom svedčia viaceré výsledky výskumov. Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie uskutočnil výskum šikanovania na internete (Gregussová, Tomková, Balážová, 2011). Z výsledkov online dotazníka vyplýva, že s niektorou formou kyberšikanovania sa stretlo 5,9 % respondentov, viac chlapcov ako dievčat. Výsledky výskumu Valihorovej, Holákovej (2015) poukázali, že 20 % žiakov základnej školy a 46 % žiakov strednej školy uviedlo, že sa už stali obeťou kyberšikanovania. Hlavným nástrojom kyberšikanovania sú sociálne siete, a to uviedlo 15 % žiakov základnej a 25 % žiakov strednej školy. Uvedené súvisí so špecifickými strachmi a obavami detí. Vo výsledkoch výskumu sme sa na uvedené pozreli aj z hľadiska pohlaví. Znepokojenie, obavy a strach zo šikanovania na internete sa potvrdilo aj v našom výskume. Dievčatá v porovnaní s chlapcami vyjadrili výrazne väčší strach z výsmechu od druhých a zo šikanovania na internete, z násilia a šikanovania, z oznámenia šikanovania. Chlapci tiež vyjadrili výrazne väčšie obavy než dievčatá z toho, že deti všeobecne ohrozuje chudoba a nedostatok peňazí v rodine, avšak naopak, výrazne menej vnímajú ohrozenie detí internetom a mobilmi.

Z poznatkov, ktoré sme získali v tomto výskume vychádzajú aj podnety pre ďalšie hlbšie preskúmanie viacerých otázok. Pritom sa možno zamerať aj na situácii detí, ktoré žijú v domácnosti spolu len s jedným rodičom.

Zistili sme, že tieto deti majú podľa ich vlastných vyjadrení v škole horší prospech (priemer 2,46) ako deti, ktoré žijú spolu s obidvomi rodičmi (priemer 1,98). Rozdiel je štatistiky významný. Tieto deti sú aj samé menej spokojné so svojimi výsledkami v škole. Na horšie školské výsledky detí, ktoré žijú spolu len s jedným rodičom, poukazujú početné zahraničné štúdie (Fagan P. 1999, 2017, Waite L., Gallagher M. 2002, Popenoe D. 2009, McLanahan, S., Tach, L., & Schneider, D. 2013, Whitney S.D, Prewett S., Wang Z, Chen H. 2017). Štatistiky významné rozdiely sme zistili aj v odpovediach detí na viaceré otázky, napríklad: deti, ktoré žijú spolu len s jedným rodičom by si vo väčšej miere želali, aby mali dospelí na deti viac času, prejavili v menšej miere spokojnosť s podporou, záujmom od rodičov, prejavili väčší strach z toho, že dospelí nebudú brať vážne ich názory.

Napriek týmto a ďalším rozdielom tu nebudeme vyvodzovať závery o kauzalite vo vzťahu medzi štruktúrou rodiny a prospechom v škole a ďalšími sledovanými premennými, lebo naše dáta nie sú na to určené. Tento výskum je z hľadiska jeho vedeckého cieľa popisným. Naš cieľ je skromnejší: poukázať na rozdiely medzi údajmi spracovanými za jednotlivé skupiny detí. Tieto dáta však môžu byť výzvou pre ďalšie skúmanie, ktoré by už spĺňalo požiadavky kladené na vysvetľujúci výskum. K ďalšiemu výskumu tejto problematiky nás môže podnecovať skutočnosť, že dnes na Slovensku tvoria vysoký podiel deti, ktoré nežijú so svojimi obidvomi biologickými rodičmi spolu v jednej domácnosti. Môžeme odhadovať, že je to každé štvrté-piate dieťa¹.

Poznatky z nášho výskumu môžu byť podnetom aj pre ďalšie hlbšie preskúmanie súvislostí medzi rodinným správaním obyvateľstva a podmienkami života detí.

Vo výskume komisára pre deti v otázke: Čo by si zmenil, keby si mohol? opýtání odpovedali (vyberáme niektoré z možností):

---

1 V našom výskume bol podiel týchto detí 22,5% zo všetkých. Podobné údaje sme v minulosti získali v celoslovenskom reprezentatívnom výskume stredoškóľakov v kde bol podiel detí, ktoré nežijú v spoločnej domácnosti spolu so svojim biologickým otcom 23,2%. (Matulnik J., Pastor K., 2018, s. 67).

- aby dospelí viac rešpektovali názory detí (odpovedalo z opýtaných určite áno - 52%),
- aby dospelí viac počúvali deti (odpovedalo z opýtaných určite áno -41%),
- aby mali dospelí viac času na deti (odpovedalo z opýtaných určite áno -48%),
- aby sme mali lepšie vzťahy v mojej rodine (odpovedalo z opýtaných určite áno - 49%).

Naše zistenia o rešpektovaní názoru dieťaťa, sú identické s niektorými zisteniami z výskumov z roku napr. 2012 a 2021. Prečo sa mladí ľudia vyjadrujú, že im je upierané právo na vlastný názor? Z nášho pohľadu dôvodom môže byť, že nedostávajú dostatočný priestor a rešpekt od dospelých pri prejavení vôle prezentovať ich názor.

V záverečnej správe z výskumu „Porušovanie ľudských práv v školskom a rodinnom prostredí“, realizovanom Ústavom informácií a prognóz školstva v roku 2012 sa poukazuje na **popieranie práva na vlastný názor** detí a mládeže. Dievčatá upozorňovali na tento fakt viac ako chlapci (dievčatá 18,4%, chlapci 16,8%), žiaci stredných škôl (SŠ 20,2%, ZŠ 15,5%), najmä však **deviataci** na základnej škole, kde **porušenie uvedeného práva deklaroval každý štvrtý oslovený**. Nemožnosť prezentovať vlastný názor vyjadrovali výrazne viac žiaci gymnázií, respondenti žijúci v rodine s oboma vlastnými rodičmi (úplná 18,7%, doplnená 17,6%, neúplná 12,8%), najmä s úplným stredoškolským vzdelaním a respondenti z veľkých miest do 100 000 obyvateľov (20,2%). Je možné konštatovať, že porušenie práva na vlastný názor je častým javom v živote oslovených žiakov základných a stredných škôl (Bieliková, 2012).

Ďalším zdrojom dát je dotazníkový prieskum realizovaných v období december – marec 2021 Centrom pre výskum etnicity a kultúry pre organizáciu IUVENTA na tému „Čo si myslia mladí?“ Výskum bol zameraný na lepšie poznanie súčasnej situácie a názorov mladých ľudí, zároveň slúži ako jeden z podkladových vstupov pre tvorbu Stratégie pre mládež (Gallo Kriglerová, E., Holka Chudžíková, A, 2021). Výsledky poukázali na to, že 80% stredoškóľakov si myslí, že sú mentálne pripravení vyjadrovať sa k veciam, ktoré sa ich týkajú. V 90% sa dokonca vyjadrili, že by ich dospelí v spoločnosti mali viac počúvať. V uvedenom výskume sa zistilo, že mladí ľudia si až v 80% myslia, že sú pripravení na partnerské rozhovory na všetkých úrovniach života, napríklad aj v rodine, škole, ale myslia si, že dospelí prehliadajú ich názor pri rozhodovaniach. Citujeme

z výskumu: „Tento silný pocit prehliadania sa ukázal aj pri výroku, že je jedno, čo si mladí myslia, dospelí si obvykle urobia po svojom.“ Aj čo sa týka rodiny sa preukázalo, že rodičia sa síce s deťmi radia, ale pri konečných rozhodovaniach už spolu nerozhodujú. Odpovede na otázku o tom, ako sa obvykle realizujú rozhodnutia v rodine, približne pätinu z nich rodičia nielen vypočujú, ale aj zapoja do rozhodovania a tieto rozhodnutia sa dejú spoločne. Tretina síce mladých ľudí zapája, avšak finálne rozhodnutia robia rodičia. Zaujímavé je, že len 6% mladých ľudí povedalo, že rodičia robia všetky rozhodnutia za nich.

Z uvedených dát výskumov, tak ako aj našich výsledkov, môžeme konštatovať, že hlas detí/mladých ľudí nie je v spoločnosti dostatočne vypočutý. Sme presvedčení, že uvedené dáta sú dostatočne silnými argumentami na to, aby jednak v školách, jednak v rodinách, na úradoch a všade tam, kde hlas mládeže a detí je možné vypočúť, vypočutý bol. Je nevyhnutné hľadať možnosti, ako vtiahnuť mladých ľudí do participácie na všetkých úrovniach ich života, už od veku, kedy sú spôsobilí formulovať svoje myšlienky a zapájať sa do rozhovoroch o ich predstavách, potrebách a tiež pocitoch.

V našom výskume sme zaznamenali aj **prežívanie emócií u detí**. Výsledky výskumu poukázali, že približne u štvrtiny detí prevládajú negatívne emócie nad pozitívnymi; u dievčat sledujeme celkovo výrazne vyššie celkové hodnoty negatívnych emócií, osobitne strachu a obáv než u chlapcov a negatívne emócie najviac korelujú s obavami z pribratia na váhe, z toho, že dospelí nebudú brať vážne ich názory, a s obavami výsmechu od druhých. Naš výskum sa nezaoberal súvislosťou prežívania emócií v závislosti od zloženia rodiny. Avšak výsledky výskumu v niektorých odpovediach poukazujú na prežívanie emócií – spokojnosť, nespokojnosť (napr. radosť, smútok, strach, znechutenie, hnev a prekvapenie). Určite by bolo zaujímavé venovať pozornosť tejto oblasti, a to v nadväznosti na zhoršujúcu situáciu s poruchami duševného zdravia u detí. S pocitom spokojnosti jednotlivca môže súvisieť aj oblasť prežívania takého javu, ako je strach zo šikanovania na internete. V reprezentatívnom výskume v odpovediach detí podľa veľkosti obce nachádzame rozdiely v strachu zo šikanovania na internete (Cramerovo $V=0,092$; $p<0,05$) a z oznámenia šikanovania (Cramerovo $V=0,091$; $p<0,05$), kde sme namerali najvyššie podiely u detí z obcí s 2000-4999 obyvateľmi. Nepreukázali sa žiadne významné rozdiely medzi odpoveďami detí rozdelených podľa kraja. Odpovede vypovedajú o tom, že dievčatá majú väčší strach ako chlapci z násillia,

šikanovania a oznámenia šikanovania, ako aj šikanovania na internete (z násilia, šikanovania na ulici, v škole $M=40\%$, $\check{Z}=62\%$, (Cramerovo $V=0,256$, ; $p<0,001$) zo šikanovania na internete $M=22\%$ $\check{Z}=45\%$ (Cramerovo $V=0,281$; $p<0,001$) a z oznámenia šikanovania $M=22\%$ $\check{Z}=40\%$ (Cramerovo $V=0,239$; $p<0,001$). Dokonca až 20 % šikanovaných žiakov prežíva tento strach počas celého dňa v škole (Glew, Rivara, Feudtner, 2000). V školskom prostredí prežívajú *strach zo šikanovania* predovšetkým obeť šikanovania. Obavy o opätovné šikanovanie prežíva i obeť šikanovania, žiaci so špecifickými zdravotnými a emociálnymi potrebami a tiež problémami v správaní (Saylor, Leach, 2008). Žiaci so zníženou úrovňou sociálnej inteligencie (Kaukiainen et al., 2002), alebo jednotlivci, ktorým chýbajú sociálne zručnosti a prijatie kolektívu (Yamawaki in Matsunaga, 2011), sú tiež často terčom šikanovania. Pre obeť šikanovania je veľmi náročné nájsť prijatie či podporu svojich rovesníkov, prežívajú strach z potencionálneho ublíženia agresormi, a preto sa úplne vyhýbajú sociálnym interakciám (Kim, 2006; Veenstra et al., 2005).

Zaujímavé výsledky vyšli aj v odpovediach na otázku: Čo podľa teba deti ohrozuje? Prekvapilo nás, že deti sa vyjadrili, že podľa nich ich ohrozuje chudoba a nedostatok peňazí v rodine (okrem iných odpovedí k otázke). Chudoba je problémom sociálnej spravodlivosti, občianstva a nerovnosti, ale najmä vo svojej podstate znamená absenciu slobody. Ak jednotlivcovi hrozí chudoba, je ohrozená aj jeho sloboda, pokiaľ nie sú zabezpečené základné životné potreby (t.j. bývanie, výživa, ošatenie, základná zdravotná starostlivosť, vzdelanie) každého jedinca. Na základe zisťovania EU SILC 2020 bolo na Slovensku v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia cca 798 tis. ľudí, čo predstavovalo 14,8 % na celkovom počte obyvateľov. Najviac ohrozené rizikom chudoby alebo sociálnym vylúčením podľa EU SILC 2020 boli neúplné rodiny s deťmi – 38,8 % (pod priemerom EU27 – 41,9 %75), viacpočetné rodiny s viac ako tromi deťmi – 39,0 % (nad priemerom EU27 – 29,3 %78). Z hľadiska vekového rozdelenia sú najrizikovejšou skupinou práve deti vo veku 0 - 17 rokov (19,2 %, t. j. pod priemerom EU27 – 23,2 %78), resp. deti vo veku 0 - 15 rokov (19,0 %, t. j. pod priemerom EU27 – 22,9 %78). U detí vo veku 0 – 17 rokov je možné sledovať aj iný vzťah, a to ich populáciu žijúcu v domácnostiach bez zamestnania alebo žijúcu v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce (Správa o sociálnej situácii obyvateľstva Slovenskej republiky za rok 2021).

Na základe výsledkov výskumu výrazne väčší podiel detí, ktoré žijú len s jedným rodičom a iným príbuzným než iné deti, uvádza, že hrozbou pre deti vo všeobecnosti sú chudoba

a nedostatok peňazí (Cramerovo $V=0,095$; $p<0,01$), či nedostatočná zdravotná starostlivosť (Cramerovo $V=0,115$; $p<0,001$). V prípade detí 0 – 17 rokov na základe výsledkov z výberového zisťovania pracovných síl (VZPS) došlo k miernemu nárastu ich podielu v domácnostiach bez zamestnania zo 7,5 % na 7,6 % (t.j. o 0,1 p. b.) Pri sledovaní miery rizika chudoby podľa ekonomickej aktivity, z výsledkov EU SILC 2020 bolo najvyššie riziko chudoby na Slovensku u nezamestnaných, a to 56,1 %. Riziko chudoby domácností sa zvyšuje tým viac, čím je pracovná intenzita členov domácností nižšia. U domácností so závislými deťmi sa so zvyšujúcim počtom ľudí, ktorí sú od príjmu domácností závislí, riziko chudoby zvyšuje.

Vplyv na riziko chudoby alebo sociálneho vylúčenia majú aj výdavky na bývanie. Zo zisťovania EU SILC 2020 sa ukázalo, že u 3,2 % populácie dosahujú výdavky na bývanie viac ako 40 % disponibilného príjmu domácnosti. Pri meraní aspektu absolútnej chudoby je možné vychádzať z merania nedostatku materiálnych tovarov, finančných ťažkostí a neschopnosti osôb žiť slušný život u sledovanej populácie (Správa o sociálnej situácii obyvateľstva Slovenskej republiky za rok 2021). **Z výsledkov výskumu vyplýva, že podľa názorov detí ich najviac ohrozuje hlad 94% (76%+18%) a vojna 88% (69%+ 19%).** Keďže deti na Slovensku reálne hlad a vojna neohrozuje, vnímame tieto odpovede ako obavy detí z vecí, o ktorých čítajú v médiách, počujú od dospelých, zachytia v najrozličnejších diskusiách, ale ktorým často menej alebo vôbec nerozumejú. Vyplýva z toho veľká výzva dospelým, osobitne rodičom, učiteľom ale i politikom celospoločenské problémy deťom lepšie a zrozumiteľnejšie komunikovať.

Záverom môžeme konštatovať, že reprezentatívny výskum komisára pre deti v spolupráci s odborníkmi z akademickej obce potvrdzuje viaceré zistenia z predchádzajúcich výskumov. Výskumy uskutočnené v oblasti odhaľovania problémov detí v súvislosti s inými oblasťami života, vzťahy (napr. poruchy u detí súvisiace s excesívnym používaním internetu), prežívanie a správanie detí a mládeže na Slovensku v ostatných rokoch poukazujú v niektorých zisteniach na to, čo sme zistili reprezentatívnym výskumom aj my, že kvalita vzťahu v rodine má nezastupiteľné miesto. Uskutočnený výskum odporúčame vnímať ako pilotný projekt, ktorý budeme v ďalších rokoch rozvíjať do hĺbky v zisťovaniach pri vybraných ukazovateľoch.

6 ZÁVER - Prioritné oblasti naplňania Dohovoru vyplývajúce z výskumu ako základ pre činnosť komisára pre deti

1. Všestranná podpora rodín, aby mohli naplniť svoje poslanie voči deťom - vyplýva z naplňania Preambuly Dohovoru o právach dieťaťa:

- „v záujme plného a harmonického rozvoja osobnosti, musí dieťa vyrastať v rodinnom prostredí, v atmosfére šťastia, lásky a porozumenia, majúci na zreteli, že dieťa musí byť plne pripravené žiť v spoločnosti vlastným životom a byť vychované v duchu ideálov obsiahnutých v Charte Spojených národov“,
- „dieťa pre svoju telesnú a duševnú nezrelosť potrebuje zvláštne záruky, starostlivosť a zodpovedajúcu právnu ochranu pred narodením a po ňom“,
- „deti majú nárok na zvláštnu starostlivosť a pomoc, v presvedčení, že rodina ako základná jednotka spoločnosti a prirodzené prostredie pre rast a blaho všetkých svojich členov a predovšetkým detí, musí mať nárok na potrebnú ochranu a pomoc“.

2. Prierezovo, vo všetkých oblastiach života dieťaťa sledovať najlepší záujem dieťaťa - vyplýva z naplňania článku Dohovoru:

- 3 – NAJLEPŠÍ ZÁUJEM DIEŤAŤA

3. Podpora detskej participácie, komunikácia s deťmi o ich problémoch - vyplýva z naplňania článkov Dohovoru:

- 12 - NÁZOR DIEŤAŤA
- 13 - SLOBODA PREJAVU
- 14 - SLOBODA SVEDOMIA, MYSLENIA A NÁBOŽENSTVA
- 17 - PRÍSTUP K VHODNÝM INFORMÁCIÁM

4. Ochrana detí pred rozpadom ich rodiny, pred odlúčením od jedného alebo oboch rodičov - vyplýva hlavne z naplňania článkov Dohovoru:

- 9 - ODLÚČENIE OD RODIČOV
- 18- RODIČOVSKÁ ZODPOVEDNOSŤ
- 20 - OCHRANA DETÍ BEZ RODINY

- 5. Ochrana detí pred chudobou a stratou bývania** - vyplýva hlavne z napĺňania článkov Dohovoru:
- 26 - SOCIÁLNE ZABEZPEČENIE
  - 27 - ŽIVOTNÁ ÚROVEŇ
- 6. Ochrana detí pred násilím a zlým zaobchádzaním (osobitne v online priestore)** - vyplýva hlavne z napĺňania článkov Dohovoru:
- 19 - OCHRANA PRED ZNEUŽÍVANÍM A ZANEDBÁVANÍM
  - 33 – KONZUMOVANIE DROG
  - 34 – SEXUÁLNE ZNEUŽÍVANIE
  - 35 – PREDAJ, ÚNOS A OBCHODOVANIE
  - 36 - INÉ FORMY VYKORISŤOVANIA
- 7. Ochrana detí pred psychickými problémami, podpora duševného zdravia** - vyplýva z napĺňania článkov Dohovoru:
- 24 – ZDRAVIE A ZDRAVOTNÍCKE SLUŽBY
  - 25 - PRAVIDELNÁ KONTROLA UMIESTNENIA
  - 39 - REHABILITAČNÁ STAROSTLIVOSŤ

DOLEŽITÉ DOKUMENTY

- Dohovor o právach dieťaťa
- Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd
- Dohovor o osvojení detí
- Dohovor o uznávaní a výkone rozhodnutia o výchove detí a obnovení výchovy detí
- Dohovor o uznaní a vykonateľnosti rozhodnutia o vyživovacej povinnosti k deťom
- Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím
- Dohovor o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním
- Dohovor o právach dieťaťa, o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii
- Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii
- Zákon č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- Ústava Slovenskej republiky
- Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

ZOZNAM TABULIEK

Tabuľka č.1: Interpretácie hodnôt korelačného koeficientu (P. Mareš, L. Rabušic, P. Soukup: 2015).....	10
Tabuľka č.2: Podiely respondentov podľa kraja a veľkosti obce.....	12
Tabuľka č.3: Podiely a početnosti respondentov podľa zloženia rodiny.....	13
Tabuľka č.4: Skóre odpovedí (kde 1 je najvyššia miera bezpečia a 4 je najnižšia miera bezpečia) a početnosti respondentov na otázku „S kým sa cítiš bezpečne?“ podľa zloženia rodiny.....	15
Tabuľka č.5: Skóre odpovedí (kde 1 je najvyššia miera dôležitosti a 4 je najnižšia miera dôležitosti) a početnosti respondentov na otázku „Do akej miery sú pre Teba dôležité nasledujúce osoby?“ podľa zloženia rodiny.....	19
Tabuľka č.6: Skóre odpovedí (kde 1 je najvyššia miera ochoty a 4 je najnižšia miera ochoty) a početnosti respondentov na otázku „Porozprával by si o veciach, ktoré Ťa trápia?“ podľa zloženia rodiny.....	21
Tabuľka č.7: Skóre odpovedí (kde 1 je najvyššia miera strachu a 4 je najnižšia miera strachu) a početnosti respondentov na otázku „Z čoho máš alebo nemáš pocit strachu?“ podľa zloženia rodiny.....	24
Tabuľka č.8: Skóre odpovedí (kde 1 je najvyššia miera obáv a 4 je najnižšia obáv) a početnosti respondentov na otázku „Čo podľa teba deti ohrozuje?“ podľa zloženia rodiny.....	27
Tabuľka č.9: Skóre odpovedí (kde 1 je najvyššia miera potreby zmien a 4 je najnižšia potreby zmien) a početnosti respondentov na otázku „Čo podľa teba deti ohrozuje?“ podľa zloženia rodiny.....	30
Tabuľka č.10: Skóre odpovedí (kde 1 je najvyššia miera dôležitosti vecí a 4 je najnižšia dôležitosti vecí) a početnosti respondentov na otázku „Do akej miery sú pre Teba dôležité nasledujúce veci?“ podľa zloženia rodiny.....	32
Tabuľka č.11: Skóre odpovedí (kde 1 je najvyššia miera spokojnosti a 4 je najnižšia spokojnosti) a početnosti respondentov na otázku „Do akej miery sú pre Teba dôležité nasledujúce veci?“ podľa zloženia rodiny.....	34
Tabuľka č.12: Korelačné koeficienty vyjadrujúce vzťah medzi spokojnosťou so životom a mierou spokojnosti (od najsilnejšieho vzťahu po najslabší).....	35
Tabuľka č.13: Index negatívnych emócií (čím vyššia hodnota, tým vyššia miera negatívnych emócií) podľa zloženia rodiny.....	38

ZOZNAM GRAFOV

Graf č.1: Podiely respondentov podľa veku a pohlavia.....	11
Graf č.2: Podiely respondentov podľa typu školy a počtu súrodencov.....	12
Graf č.3: Podiely odpovedí respondentov na otázku „S kým sa cítiš bezpečne?“.....	14
Graf č.4: Podiely odpovedí respondentov na otázku „Do akej miery sú pre Teba dôležité nasledujúce osoby?“.....	17
Graf č.5: Podiely odpovedí respondentov na otázku „Porozprával by si o veciach, ktoré Ťa trápia?“.....	20
Graf č.6: Podiely odpovedí respondentov na otázku „Z čoho máš alebo nemáš pocit strachu?“.....	23
Graf č.7: Podiely odpovedí respondentov na otázku „Čo podľa teba deti ohrozuje?“....	26
Graf č.8: Podiely odpovedí respondentov na otázku „Čo by si zmenil, keby si mohol?“.....	29
Graf č.9: Podiely odpovedí respondentov na otázku „Do akej miery sú pre Teba dôležité nasledujúce veci?“.....	31
Graf č.10: Podiely odpovedí respondentov na otázku „Do akej miery spokojný?“.....	33
Graf č.11: Podiely odpovedí respondentov na otázku „Ako si sa cítil počas uplynulých dvoch týždňov?“.....	37
Graf č.12: Podiely odpovedí respondentov na otázku „Koľko času za deň stráviš počas bežného pracovného dňa?“ (zoradené do poradia podľa intenzity).....	39
Graf č.13: Podiely odpovedí respondentov na otázku „Koľko času za deň stráviš počas bežného pracovného dňa?“ (podľa pohlavia).....	40

POUŽITÁ LITERATÚRA

1. Bieliková, M. (2012): *Eudské práva v škole a rodine, záverečná správa z výskumu*, Bratislava, 86s.
2. Dědová, M., Vindišová, J. (2020). *Problémy postmodernej generácie v psychologických súvislostiach*. Trnava:Typi Universitatis Tyrnaviensis, 151s., ISBN: 978-80-568-02632.
3. Fagan P., 1999: *How Broken Families Rob Children of Their Chances for Future Prosperity*. The Heritage Foundation.[cit. 2023/02/15] Dostupné na internete: <https://www.heritage.org/marriage-and-family/report/how-broken-families-rob-children-their-chances-future-prosperity>
4. Fagan P., 2017: *Rodina – hybná sila ekonomického rozvoja a základná bezpečnosť*. In: Šmidová M.: *Rodina a najlepší záujem dieťaťa*. Slovenská spoločnosť pre rodinu, TF Trnavskej univerzity, Bratislava, s. 37-65
5. Gallo Kriglerová, E., Holka Chudžíková, A. (2021): *Analýza dotazníkového prieskumu medzi stredoškólákmi*
6. Glew, G, Rivara, F., Feudtner, C. (2000). Bullying: Children hurting children. *Pediatrics in Review*, 21, 6, 183- 189, doi: 10.1542/pir.21-6-183.
7. Gregussová, M., Tomková, J., Balážová, M. (2011). *Dospievajúci vo virtuálnom priestore*. Bratislava: Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie.
8. Chan, H. Ch., Wong, D. S. W. (2016). Traditional School Bullying and Cyberbullying Perpetration: Examining the Psychosocial Characteristics of Hong Kong Male and Female Adolescents. *Youth & Society*, 51, 1, 3-29. <https://doi.org/10.1177/0044118X16658053>.
9. Janošová, P., Kollerová, L., Zábrodská, K. (2014). Školní šikana v súčasnosti – její definice a operacionalizace. *Československá psychologie*, 58, 4, 368–377. Kowalski, R. M., Limber, S. P., Agatston, P. W. (2012). *Cyberbullying: Bullying in the digital age* (2nd ed.). Wiley Blackwell.
10. Kaukiainen, A., Salmivalli, Ch., Lagerspetz, K., Tamminen, M., Vauras, M., Hanna Mäki, H., Poskiparta, E. (2002). Learning difficulties, social intelligence, and self-concept: connections to bully-victim problems. *Scand J Psychology*, 43, 3, 269-278. doi: 10.1111/1467-9450.00295.

11. Kim, J.U. (2006). The Effect of A Bullying Prevention Program on Responsibility and victimization of Bullied Children in Korea. *International Journal of Reality Therapy*, 26, 1, 4–8.
12. Mareš, P., Rabušic, L., Soukup, P. (2015). *Analýza sociálněvědních dat (nejen) v SPSS*. Brno: Masarykova univerzita.
13. Matulnik J., Pastor K., 2018: *Kultúrne zmeny a rodinné správanie na Slovensku za posledné štvrtstoročie*. In: Eva Laiferová (ed.): *Štvrtstoročie sociológie na samostatnom Slovensku*, Slovenská sociologická spoločnosť pri SAV, Bratislava, s. 57-69
14. Matsunaga, M. (2011). Underlying circuits of social support for bullied victims: An appraisal. Based perspective on supportive communication and postbullying adjustment. *Human Communication Research*, 37, 174-206.
15. McLanahan, S., Tach, L., & Schneider, D. (2013). *The causal effects of father absence*. *Annual Review of Sociology*, 39, 399-427.
16. Popenoe D. (2009): *Families without Fathers: Fathers, Marriage, and Children in American Society*. Transaction Publishers, New Brunswick
17. Saylor, C. F., Leach, J. B. (2008). Perceived Bullying and Social Support in Students Accessing Special Inclusion Programming. *Journal of Developmental and Physical Disabilities*, 21, 1, 69-80, doi: 10.1007/s10882-008-9126-4.
18. Smith, P. (2013). School Bulling. *Sociologia, Problemas e Práticas*, 71, 81-89. ISSN : 0873- 6529.
19. Tokunaga, R. S. (2010). Following you home from school: A critical review and synthesis of research on cyberbullying victimization. *Computers in Human Behavior*, 26, 3, 277–287. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2009.11.014>.
20. Valihorová, M., Holáková, B. (2015). Kyberšikanovanie jako forma agresívneho správanie na školách a jej prevencia. *Školský psychológ / Školní psycholog*, 16, 1, 12-19.
21. Veenstra, R., Lindenberg, S., Oldehinkel, A. J., De Winter, A. F., Verhulst, F. C., Ormel, J. (2005). Bullying and Victimization in Elementary Schools: A Comparison of Bullies, Victims, Bully/Victims, and Uninvolved Preadolescents. *Developmental Psychology*, 41, 4, 672–682. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.41.4.672>
22. Waite L., Gallagher M. (2002): *The Case for Marriage*. Broaway Books, New York

23. Whitney S.D, Prewett S., Wang Z, Chen H. (2017): *Fathers' Importance in Adolescents' Academic Achievement*. International Journal of Child, Youth and Family Studies 8(3–4): 101–126
24. Wilson J. Q, (2002): *The Marriage Problem*. Harper Collins. New York
25. *Správa o sociálnej situácii obyvateľstva Slovenskej republiky za rok 2021*, MPSVR SR, 2021

PRÍLOHA - DOTAZNÍK

Ahoj.

Obraciam sa na Teba s prosbou o vyplnenie dotazníka.

Touto cestou sa Ti predstavím, moje meno je Jozef Mikloško a som nový komisár pre deti. Mám záujem poznať Tvoje názory, postoje a na základe Tvojich odpovedí a odpovedí ďalších detí by som rád vybudoval reálny plán pomoci pre Teba a ostatné deti v oblasti ochrane vašich práv. Uvítal by som, keby si predložený dotazník vyplnil samostatne, ide o Tvoj názor. O výsledku dotazníka budeš informovaný. Dotazník je anonymný. Získané informácie mi pomôžu lepšie pochopiť Tvoje názory, pocity, potreby.

Dotazník obsahuje 18 otázok, pri ktorých máš na výber možnosti uvedené v stupnici. Vyber si tú, ktorá je pre Tvoj názor najvýstižnejšia.

Ďakujem Ti za Tvoj čas.

S pozdravom Jozef Mikloško, komisár pre deti.

<https://nazory-deti.vyplnto.cz/>

1.	<u>S kým sa cítiš bezpečne?</u> <i>označ možnosť na stupnici</i>	určite áno	skôr áno	skôr nie	určite nie	netýka sa ma
	a) s mamou	1	2	3	4	0
	b) s otcom	1	2	3	4	0
	c) so súrodencami	1	2	3	4	0
	d) so spolužiakmi	1	2	3	4	0
	e) s kamarátmi	1	2	3	4	0
	f) so starými rodičmi	1	2	3	4	0
	g) s inými príbuznými	1	2	3	4	0
	h) s online kamarátom	1	2	3	4	0
	i) so spoluhráčmi	1	2	3	4	0
	j) s domácim miláčikom (zvieratko)	1	2	3	4	0
	k) so školským psychológom	1	2	3	4	0
	l) s učiteľom	1	2	3	4	0
	m) s iným/inými – uveď vlastnými slovami.....	1	2	3	4	0
	....					

2.	<u>Z čoho máš alebo nemáš pocit strachu?</u> <i>označ možnosť na stupnici</i>	určite mám	skôr mám	skôr nemám	určite nemám	netýka sa ma
	a) z výsmechu od druhých	1	2	3	4	0
	b) z neúspechu v škole	1	2	3	4	0
	c) z pribratia na váhe	1	2	3	4	0
	d) z toho, že dospelí nebudú brať vážne moje názory	1	2	3	4	0
	e) zo samoty a opustenosti	1	2	3	4	0
	f) z neprijatia kamarátmi	1	2	3	4	0
	g) z toho, že sa moji rodičia rozvedú/rozídu	1	2	3	4	0
	h) z toho, že nebudeme mať kde bývať	1	2	3	4	0
	i) z toho, že moja rodina bude mať finančné problémy	1	2	3	4	0
	j) z toho, že ma odlúčia od jedného alebo oboch rodičov	1	2	3	4	0
	k) z násilia, šikanovania (na ulici, v škole)	1	2	3	4	0
	l) zo šikanovania na internete	1	2	3	4	0
	m) z oznámenia šikanovania	1	2	3	4	0
	n) zo smrti	1	2	3	4	0
	o) z iného – uveď vlastnými slovami.....	1	2	3	4	0
	.					

3.	<u>Do akej miery sú pre Teba dôležité nasledujúce osoby? označ možnosť na stupnici</u>	veľmi dôležitá	skôr dôležitá	skôr nedôležitá	vôbec nie dôležitá	netýka sa ma
	a) mama	1	2	3	4	0
	b) otec	1	2	3	4	0
	c) súrodenci	1	2	3	4	0
	d) spolužiaci	1	2	3	4	0
	e) kamaráti	1	2	3	4	0
	f) frajer/frajerka	1	2	3	4	0
	g) starí rodičia	1	2	3	4	0
	h) iní príbuzní	1	2	3	4	0

i) online kamaráti	1	2	3	4	0
j) spoluhráč	1	2	3	4	0
k) iný/iní – uveď vlastnými slovami.....	1	2	3	4	0

4.	<u>Do akej miery sú pre Teba dôležité nasledujúce veci?</u> <i>označ možnosť na stupnici</i>	veľmi dôležitá	skôr dôležitá	skôr nedôležitá	vôbec nie dôležitá
	a) jedlo	1	2	3	4
	b) značkové oblečenie	1	2	3	4
	c) vonkajší výzor (outfit)	1	2	3	4
	d) byť zdravý	1	2	3	4
	e) mať dobrú školu	1	2	3	4
	f) mať dobrý mobil	1	2	3	4
	g) mať prístup na internet	1	2	3	4
	h) mať dostatočné vreckové	1	2	3	4
	i) mať dobré možnosti pre športovanie	1	2	3	4
	j) mať dobré možnosti pre umeleckú záujmovú činnosť	1	2	3	4
	k) iné – uveď vlastnými slovami.....	1	2	3	4

5.	<u>Porozprával by si o veciach, ktoré Ťa trápia?</u> <i>označ možnosť v škále</i>	určite áno	skôr áno	skôr nie	určite nie	netýka sa ma
	a) mame	1	2	3	4	0
	b) otcovi	1	2	3	4	0
	c) súrodencovi	1	2	3	4	0
	d) spolužiakovi	1	2	3	4	0
	e) kamarátovi	1	2	3	4	0
	f) frajerovi/frajerke	1	2	3	4	0
	g) starému rodičovi	1	2	3	4	0
	h) inému príbuznému	1	2	3	4	0
	i) online kamarátovi	1	2	3	4	0
	j) spoluhráčovi	1	2	3	4	0
	k) učiteľovi	1	2	3	4	0
	l) psychológovi	1	2	3	4	0
	m) inej osobe– uveď vlastnými slovami.....	1	2	3	4	0

6.	<u>Čo podľa Teba deti ohrozuje?</u> <i>označ možnosť v škále</i>	určite áno	skôr áno	skôr nie	určite nie
a)	zlé vzťahy v rodine	1	2	3	4
b)	psychické problémy – depresie, strachy a úzkosti	1	2	3	4
c)	chudoba a nedostatok peňazí v rodine	1	2	3	4
d)	diskriminácia, znevýhodňovanie	1	2	3	4
e)	drogy a alkohol	1	2	3	4
f)	internet a mobily	1	2	3	4
g)	zlé životné prostredie	1	2	3	4
h)	nedostatočná zdravotná starostlivosť	1	2	3	4
i)	nedostatočné vzdelanie	1	2	3	4
j)	vojna	1	2	3	4
k)	hlad	1	2	3	4
l)	násilie a šikanovanie	1	2	3	4
m)	neodpustenie vo vzťahoch	1	2	3	4

7.	<u>Čo by si zmenil, keby si mohol?</u> <i>(predstav si, napr. že by si mal čarovný prútik a mohol by si zmeniť čokoľvek by si chcel - označ možnosť na stupnici)</i>	určite áno	skôr áno	skôr nie	určite nie	netýka sa ma
a)	aby dospelí viac počúvali deti	1	2	3	4	0
b)	aby dospelí mali na deti viac času	1	2	3	4	0
c)	aby dospelí viac rešpektovali názory detí	1	2	3	4	0
d)	aby deti mali viac voľného času	1	2	3	4	0
e)	aby boli lepšie školy	1	2	3	4	0
f)	aby bolo lepšie zdravotníctvo	1	2	3	4	0
g)	aby dospelí viac chránili prírodu	1	2	3	4	0
h)	aby som mohol byť všade pripojený na internet	1	2	3	4	0
i)	aby dospelí lepšie pripravili deti na dospelosť	1	2	3	4	0
j)	aby sme mali lepšie vzťahy v mojej rodine	1	2	3	4	0
k)	aby sme mali lepšie vzťahy s kamarátmi	1	2	3	4	0
l)	aby sme si viac odpúšťali	1	2	3	4	0

8.	<u>Do akej miery si spokojný?</u> <i>označ možnosť na stupnici</i>	veľmi spokojný	skôr spokojný	skôr nespokojný	veľmi nespo- kojný	netýka sa ma
a)	s твоjím vzhľadom (outfitom)	1	2	3	4	0
b)	s postavou	1	2	3	4	0
c)	s výsledkami v škole	1	2	3	4	0
d)	s твоjím správaním	1	2	3	4	0
e)	so zdravím	1	2	3	4	0
f)	s množstvom spánku	1	2	3	4	0
g)	s mimoškolskými výsledkami (športové, recitačné, divadelné a iné)	1	2	3	4	0
h)	s počtom „sledovateľov/followerov“ na sociálnych sieťach	1	2	3	4	0
i)	so záujmom opačného pohlavia o Teba	1	2	3	4	0
j)	s tým ako ťa hodnotia ľudia z tvojho okolia	1	2	3	4	0
k)	s podporou, záujmom od rodičov	1	2	3	4	0
l)	s podporou od učiteľov	1	2	3	4	0
m)	s podporou od kamarátov	1	2	3	4	0
n)	s твоjím životom	1	2	3	4	0
o)	iné - uveď vlastnými slovami.....	1	2	3	4	0
				3	4	

9.	<u>Ako si sa cítil počas uplynulých dvoch týždňov?</u> <i>označ možnosť na stupnici</i>	takmer vôbec	trochu	stredne	pomerne dosť silno	veľmi výrazne
	Plný/á záujmu – niečím úplne zaujatý/á	1	2	3	4	5
	Smutný/á – sklúčený/á	1	2	3	4	5
	Vzrušený/á	1	2	3	4	5
	Rozčúlený/á	1	2	3	4	5
	Silný/á	1	2	3	4	5
	Vinný/á	1	2	3	4	5
	Vystrašený/á	1	2	3	4	5
	Nepriateľský/á	1	2	3	4	5
	Nadšený/á	1	2	3	4	5
	Hrdý/á	1	2	3	4	5
	Podráždený/á	1	2	3	4	5
	Čulý/á, živý/á	1	2	3	4	5
	Zahanbený/á	1	2	3	4	5
	Plný/á nápadov – inšpirovaný/á	1	2	3	4	5
	Nervózny/a	1	2	3	4	5
	Rozhodný/á	1	2	3	4	5
	Pozorný/á	1	2	3	4	5
	Nepokojný/á	1	2	3	4	5
	Aktívny/a	1	2	3	4	5
	Ustráchaný/á	1	2	3	4	5

Socio-demografické otázky

10.	<u>Akú školu navštevuješ?</u> <i>označ možnosť</i>
a)	základnú školu 1
b)	osemročné gymnázium 2

11.	<u>Koľko máš rokov?</u> <i>označ možnosť</i> a) 12 b) 13 c) 14 d) viac ...
12.	<u>Si:</u> <i>označ možnosť</i> a) chlapec 1 b) dievča 2
13.	<u>Uveď kraj, v ktorom bývaš:</u> <i>označ možnosť</i> a) Bratislavský kraj 1 b) Trnavský kraj 2 c) Žilinský kraj 3 d) Trenčiansky kraj 4 e) Nitriansky kraj 5 f) Banskobystrický kraj 6 g) Prešovský kraj 7 h) Košický kraj 8
14.	<u>Uveď veľkosť obce, v ktorej bývaš: (počet obyvateľov)</u> <i>označ možnosť</i> a) do 2 000 1 b) 2 000 - 4 999 2 c) 5 000 - 19 999 3 d) 20 000 - 49 999 4 e) 50 000 - 99 999 5 f) 100 000 a viac 6
15.	<u>Žijem v jednej domácnosti s:</u> <i>Označ tie možnosti odpovede, ktoré sa Ťa týkajú</i> a) vlastnou mamou 1 b) vlastným otcom 2 c) nevlastnou mamou 3 d) nevlastným otcom 4 e) súrodencami 5 f) starými rodičmi 6 g) inými príbuznými 7 h) v náhradnej rodine 8 i) v centre pre deti a rodiny 9
16.	<u>Koľko máš súrodencov?</u> <i>označ možnosť</i> a) žiadneho 0 b) jedného 1 c) dvoch 2 d) troch 2 e) štyroch alebo viac 4

17.	<u>Zaškrtni číslo, ktoré najlepšie vystihuje Tvoje priemerné známky v škole:</u> <i>označ možnosť</i>
	a) 1 b) 2 c) 3 d) 4 e) 5

18.	<u>Koľko času za deň stráviš počas bežného pracovného dňa: <i>označ možnosti na stupnici</i></u>	0	do 0,5	1	2	3	4	5	6 a viac
	spoločne s rodičmi (rozprávaním sa, domácimi prácami, oddychom, TV)	0	0,5	1	2	3	4	5	6+
	na krúžkoch (aktivity v škole, mimo školy a podobne)	0	0,5	1	2	3	4	5	6+
	na sociálnych sieťach	0	0,5	1	2	3	4	5	6+
	sledovaním videí na internete či v TV	0	0,5	1	2	3	4	5	6+
	hram digitálnych hier (hry hrané na PC, konzole, mobile, tablete alebo inom zariadení)	0	0,5	1	2	3	4	5	6+
	osobne s kamarátmi	0	0,5	1	2	3	4	5	6+